

Lantbrukets AFFÄRER

Nr 4
APRIL 2023

Klimat

*Ökad produktivitet
viktigast för att minska
jordbrukets klimatpåverkan*

*Gör verkstad av
livsmedelsstrategin!*

*Ett lagförslag på tvärs
mot djurskyddslagen*

Internationella mjölknyheter

Martin Andersson, Löderup Växt:

**"Det viktigaste är att vi kan
producera livsmedel så effektivt
och miljövänligt som möjligt"**

Knowledge grows

N-Tester BT.

Ett av de bästa verktygen för kväverekommendationer.

N-Tester BT är värdefull att använda som beslutsstöd inför dina kompletteringsgivor i stråsäd under vår och försommar. Den har utvecklats av Yara under 20 år och inför varje säsong uppdateras rekommendationerna av det svenska agronomteamet.

Har du ingen N-Tester BT går det fortfarande bra att kostnadsfritt teckna abonnemang men tillgången är begränsad så det är först till kvarn som gäller.

Scanna QR-koden och skapa ett Atfarmskonto där du sedan enkelt beställer din N-Tester BT.

Med våra verktyg och kunskap kring kvävestyrning tillsammans med din erfarenhet kan du skapa förutsättningarna för en optimal skörd med efterfrågad kvalitet. Läs mer- yara.se

Lantbrukets AFFÄRER

GRUNDAD
1994

ÅRGÅNG 29

Utkommer tolv gånger per år och är politiskt och organisatoriskt obunden.

Utgivare: Tejarps Förlag AB
www.lantbruketsaffarer.se

PRENUMERATION

Tejarps Förlag AB

Tejarps Gård, 233 76 Klågerup

Telefon 040-40 86 80

Mån-fre 8.30-12.00 och 13.00-16.00.

Kontaktperson Filippa Böckman

E-post: prenumeration@lime.nu

Gäller även adressändringar och reklamationer. Glöm inte att meddela din nya adress vid flytt.

Lantbrukets Affärer 12 nr, helår 925 kr exkl moms.

Utlandsprenumeration, helår 1525 kr exkl moms.

Bankgiro 5922-0855

REDAKTION

Telefon 040-40 86 80

Tejarps Förlag AB

Tejarps Gård, 233 76 Klågerup

CHEFREDAKTÖR

Lennart Wikström

lennart@tejarp.se

ANSVARIG UTGIVARE

Agneta Lilliehöök

agneta@tejarp.se

ÖVRIGA REDAKTIONELLA MEDARBETARE

Ulf C Nilsson, Jerker Nilsson, Malin Lovang,

Wilfred Wesserlink, Markus Hoffman

Joakim Rådström och Håkan Rosenqvist

ANNONSER

Göran Månsson

goran@lime.nu

Telefon 040-40 86 80

Annonssoriginal skickas till:

Lime AB, Tejarps Gård, 233 76 Klågerup

E-post: annons@lime.nu

LAYOUT

LIME AB

TRYCK

Norra Skåne Offset, Klippan

FRAMSIDAN

Sedan 1995 har utsläppen av de klimatgaser som rapporteras från svenskt jordbruk minskat med cirka tio procent. Men mycket talar för att de i verkligheten minskat mer tack vare en kraftigt ökad produktivitet.

Foto Mårten Svensson

ISSN: 1400-9862

LANTBRUKETS AFFÄRER NR 4 • 2023

12

Martin Andersson, Löderup Växt

22

Svenskgödslat från 2028?

28

Palmoljan – ny konfliktlinje mellan EU och Asien

- 12** Månadens porträtt:
Martin Andersson, Löderup Växt
- 14** Ökad produktivitet viktigast
för att minska jordbrukets klimatpåverkan
- 16** Fel att prioritera jordbrukets utsläpp av metan
- 18** Ökad kväveeffektivitet minskar lustgas
- 19** Håll organogena jordar i produktion
- 22** Svenskgödslat från 2028?
- 25** Gödsla rätt och tillväxtreglera
- 28** Palmoljan
– ny konfliktlinje mellan EU och Asien
- 32** Lätt att förutse presskommunikéer
från Lantmännen
- 39** Ett lagförslag på tvärs mot djurskyddslagen
- 40** Rätt medicin på snabbast möjliga sätt
- 42** Internationella mjölknyheter

Den digitala versionen av Lantbrukets Affärer når du via hemsidan www.lantbruketsaffarer.se. Alternativt gå in på AppStore eller GooglePlay och ladda ner vår app. Där söker du efter Tejarps Förlag.

Denna symbol visar att en annons är klickbar alternativt att det finns mer redaktionellt material i den digitala versionen av tidningen.

39

Ett lagförslag på tvärs mot djurskyddslagen

Alltid i Lantbrukets Affärer

- 4 Ledare
- 6 Spannmålskalkylen
- 7 Aktuellt
- 20 Sveriges Spannmålsodlare
- 31 Ekonomi och marknad
- 34 Råd och strategi
- 36 Sveriges Mjölkbönder
- 38 Mjölkkalkylen
- 44 Jaktnytt
- 45 Från styrhytten
- 46 Elake Mäns

Ljuset från jordbruket

Jordbruket har oförskyllt hamnat i fokus i klimatfrågan. I varje debatt, tråd i sociala medier och förnumstigt livsstilsprogram från UR rullar kulan alltid ner i vad-vi-måste-sluta-äta-hålet. Ja, vi behöver ändra våra matvanor men det är inte för att "rädda" klimatet utan ur ett folkhälso-perspektiv. Vi äter för mycket socker, protein och fleromättat fett och för lite fiberrik mat. Förmodligen skulle det få gynnsamma effekter på livsmedelsproduktionens påverkan på klimatet, men det är i så fall en bieffekt.

Det skulle kunna vara en gåta att just jordbruket, som står för mindre än 15 procent av utsläppen av växthusgaser får så stort fokus, när det är industrin och transporter som står för 70 procent av våra rapporterade nationella utsläpp. Men förklaringen är ganska enkel: Jordbruket står för mindre än en procent av vår BNP och är samtidigt en av våra mest genomlysta samhällssektorer där vi sedan regleringsekonomin har järnkoll på resursanvändning och produktion.

KAN ALDRIG BLI NOLL

Men som Naturvårdsverket redovisar i ett scenario för utvecklingen av våra utsläpp av växthusgaser kommer i princip alla sektorer att komma ner till noll – utom jordbruket. Det beror helt enkelt på att det inte går att bedriva växtodling utan att släppa ut lustgas eller animalieproduktion utan att det läcker metan. Och precis som för de svenska utsläppen som helhet har även jordbrukets utsläpp minskat sedan naturvårds-verkets redovisning börjar 1990 fram till idag.

Huvuddelen av de minskade utsläppen förklaras med ökad produktivitet. Vi kan producera lika mycket livsmedel som 1995 men med 18 procent högre produktivitet i växtodlingen och över 20 procent högre produktivitet i djurhållningen. Den utvecklingen kommer att fortsätta och förhoppningarna är att vi med tillgång till bättre digitala tekniker kan bli ännu effektivare fram till 2045.

GLÖM METANET

Dessutom pågår en omprövning av hur vi ska se på framför allt idisslarnas utsläpp av metan. Vi har färre djur och producerar mer kött med mindre insats än för både 30, 50 och 70 år sedan. Det innebär att utsläppen av metan från den svenska djurhållningen har minskat väsentligt sedan åren

kring andra världskriget då antalet nötkreatur var som störst.

Den senaste forskningen antyder att om vi har konstanta eller minskande utsläpp så ska utsläppen av metan bedömas enligt en annan modell som reducerar effekten till mellan en tredjedel eller fjärdedel av den beräkning som används idag. Dessutom utgör det svarta metanet från utvinning och användning av fossila bränslen ungefär en femtedel av de totala utsläppen, och kunde de halveras skulle vi få en negativ metanbalans i atmosfären och därmed en nedkylande effekt.

"Jordbruket står för mindre än en procent av vår BNP och är samtidigt en av våra mest genomlysta samhällssektorer"

ÖKA PRODUKTIONEN

Med ökad produktivitet och de åtgärder som kan göras utan att jordbruket behöver förlora i konkurrenskraft kommer utsläppen att vid dagens produktionsvolym och fram till 2045 kunna minskas med 30–50 procent. En del av den minskningen kommer att ätas upp av en ökande befolkning, men den aktualiserar också en fråga om vi kan använda den minskade klimatpåverkan till att öka produktionen.

Vid mitten av århundradet kommer vi att behöva servera 30 miljarder mål mat om dagen, och vi behöver även öka vår inhemska beredskap och försörjningsförmåga i händelse av kris eller krig. Dessutom finns det en potential i att svensk livsmedelsproduktion, som har den kanske minsta påverkan på miljö och klimat i världen, satsar på export och därmed minskar de totala utsläppen.

Det finns också en potential i att producera förnybara bränslen och drivmedel. Där har jord- och skogsbruk tillsammans en viktig uppgift och kan göra tredubbel klimatnytta genom att lagra in kol och bidra till att ersätta fossila alternativ, något som minskar utsläpp av både koldioxid och metan.

Vi letar under lampan som lyser på jordbruket för att det är ljusast där. Men faktum är att det starkaste ljuset står det svenska jordbrukets möjligheter för.

Framtidssäkra generationsskiftet

Tider kommer och går, men jord- och skogsegendomarna består. Vid ett generationsskifte stannar ofta jord- och skogsegendomarna inom familjen och vi vill att generationsskiftet skall skapa rätt förutsättningar så att alla parter är nöjda samt att ägarskiftet är säkrat för framtiden.

Vi på SEB har lång erfarenhet av ägarskiften och vi vet att en viktig parameter för ett lyckat generationsskifte är att börja i tid. Vi är gärna med i era tidiga diskussioner och bistår med våra kunskaper och erfarenheter för bästa möjliga rådgivning.

Välkommen att kontakta vår affärsansvarige för våra gröna näringar; Joakim Larsson på 0707-39 10 87 alt skicka ett mejl till gronanaringar@seb.se och berätta mer om ert generationsskifte.

En liten uppgång

Produktionskostnad (TB4)
2,49 kr/kg
 vid normalskörd
2,84 kr/kg
 vid 15 procent skördebortfall

• Efter en period med sjunkande priser på har både termins- och spotpriset återhämtat sig något sedan förra månaden. I skrivande stund är priset för september-terminen något högre än spotpriset, vilket antyder att vi nått botten. I alla fall till snästa svarta svan kommer flygande. Signaler om torka i Europa och om osäkert väder på flera håll globalt kan ha fått handlare och kunder att vilja säkra upp sina volymer.

Priset på Euronexts september-termin 2023 låg i vecka 15 på 256,25 euro per ton eller 2,90 kr per kg. Priset på energi har stabiliserats på en acceptabel nivå och priset på KAS i Tyskland är nu nere på 319 euro per ton eller cirka 13,50 kr per kg kväve. I kalkylen har vi valt ett pris på 14,81 kr per kg kväve, vilket ger ett priskvot på 5,1, vilket motsvarar ett kvävepris på 8,17 vid ett spannmålspris på 1,60 kr per kg. Det finns alltså ingen anledning att av ekonomiska skäl hålla nere kvävegivan.

Kronan har stärkts någon tioöring gentemot euron den senaste tiden och terminspriset

hamnar efter omräkning på 2,91. Jordbruksverkets exportnotering för vecka 15 var 2 880 kr per ton, en minskning med cirka 300 kr från föregående månad och nu något under spotpriset på 2 898 kr per ton med aktuell kurs.

Inhemska priser har fortsatt neråt något och ligger för kvarn-vete på 2,60–2,75 kr per kg, en minskning med cirka 20 öre sedan föregående månad och verkar stabiliserats på en bias minus 20–30 öre jämfört med fob-priset. Priset på vårvete ligger fortfarande högt med 3,30–3,45 för Qvarna med hög proteinhalt.

Räntorna har inte rört sig nämnvärt sedan förra månaden, men marknaden håller nog andan inför Riksbankens besked i slutet av april. I samband med allmän fardag i mars har markräntan räknats om där hänsyn tas till aktuellt ränteläge och höjdes då kraftigt från 2 900 kr per hektar till 6 400 kr per hektar. I kalkylen minskar det med närmare 4 000 kr till 2 770 kr.

Trots oro på finansmarknaden förväntas Riksbanken fortsätta höja räntan med 0,5 procent under året.

Det lägsta priset som krävs för att täcka kostnader inklusive markkostnad men exklusive företagsledning och vinst är 2,49 kr per kg en liten minskning sedan i mars. Med hänsyn till den ökade

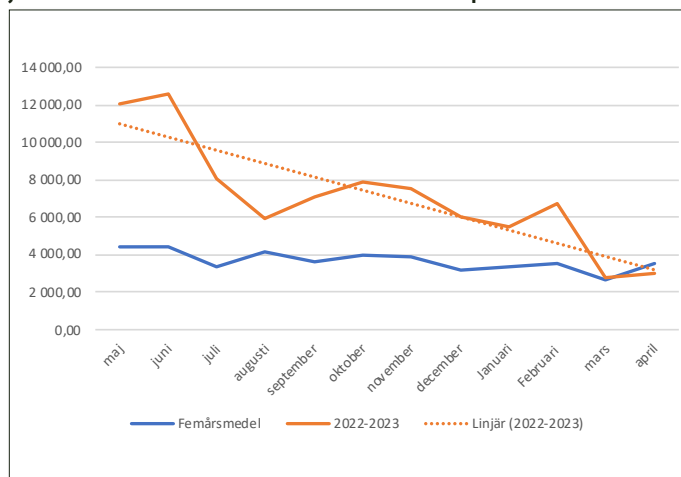
risker baserat på 15 procent lägre avkastning blir odlingskostnaden 2,84 kr per kg, vilket är strax under dagens terminpris, men klart högre än det inhemska priset för kvarnvara.

Lönsamhet i höstvetedlingen vecka 16, 2023

Intäkt	7 300 kg/ha	2,90 kr/kg	21 175 kr
TB1			13 450 kr
TB2			12 011 kr
TB3			9 342 kr
TB4			3 019 kr

I TB1 ingår alla rörliga kostnader förutom arbetskostnad, maskinkostnad och ränta på rörelsekapital. I TB2 ingår arbetskostnad och ränta på rörelsekapital. I TB3 även maskinkostnader och slutligen på TB4 även markkostnad. Positivt värde på TB4 innebär att grödan bidrar till att täcka samkostnader.

Spannmålsbarometern TB4, rullande 12 månader jämfört med ett femårsmedeltal för samma period.

J Dahlqvist Maskin AB

Tel. 070-607 09 99

www.dahlqvistmaskin.se

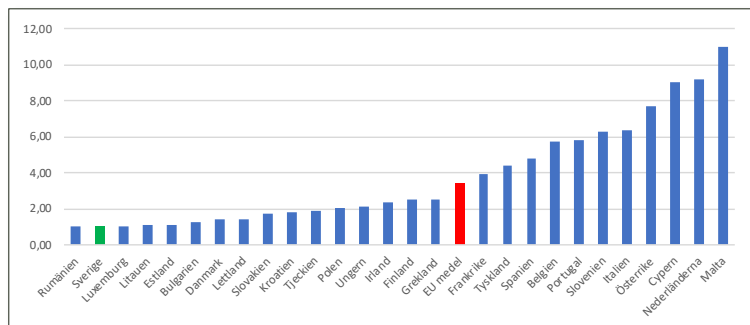
KF Halmpannor

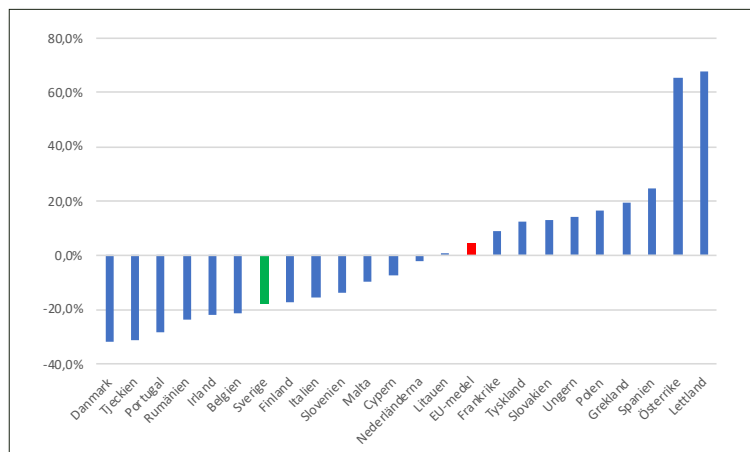

Heizomat Flispannor

Användning av växtskyddsmedel per hektar konventionellt odlad åker 2020 Källa: Eurostat

Minskning av användning av växtskyddsmedel per hektar konventionellt odlad åker 2011–2020 Källa: Eurostat

Rätt siffror

• I Lantbrukets Affärer nr 3, 2023 redovisades i diagramform förbrukning av växtskyddsmedel per hektar och minskad användning av växtskyddsmedel från 2011 till 2020. Som grunddata användes statistik från Eurostat med undantag för den svenska användningen av ogräs- svamp- och insektsmedel, där uppgifterna från 2020 hämtades från Kemikalieinspektionens rapport Försålda kvantiteter av bekämpningsmedel 2020.

Skillnaden mellan de data som presenteras i den svenska rapporten och i Eurostat är så stor att resultaten blir missvisande. Därför redovisas istället diagram med de uppgifter som KemI rapporterat till Eurostat. Det innebär att den svenska användningen per hektar konventionell odlad åker blir 1,02 kg per hektar och är i samma nivå som i Rumänien. Minskningen blir istället 17,8 procent, varmed Sverige halkar ned till sjunde plats.

Samtidigt kan vi konstatera att det råder så stor förvirring vid hur användningen av växtskyddsmedel beräknas och rapporteras att oavsett vilka siffror som redovisas så hamnar vi fel. Det finns all anledning att återkomma till den här frågan.

Av Lennart Wikström

PRODUCERA DIN EGEN EL REDAN I SOMMAR!

Vi erbjuder energilösningar för:

- Lantbruk
- Företag
- Privatpersoner
- Vi hjälper dig till nyckelfärdig anläggning och med driftsupport.
- Våra montörer har många års erfarenhet av montering.
- Vi monterar i hela landet!

Kontakta våra säljare för offert:

Jan Sköld 073-722 30 40
 Jesper Fransson 073-804 22 70
 Andreas Forsström 073-821 30 40
 Martin Andersson 073-815 82 62

www.extendedenergi.se

LANTBRUKETS AFFÄRER

Byggnadsstipendium

Nu är det dags att ge förslag!

Vilken byggnad vill du att vi ska nominera till Lantbrukets Affärers Byggnadsstipendium 2023?

För 18:e året i rad ska vi dela ut vårt stipendium och nu vill vi att ni läsare ger oss förslag på intressanta byggnader. Finns det någon i din närhet som är värd lite extra uppmärksamhet? Kanske är det dina egna byggnader du vill tipsa om och det är fullt tillåtet. Alla tips tas tacksamt emot oavsett från vem.

I augusti presenteras de utvalda byggnaderna i tidningen och på webben. En jury utser sedan vinnaren och priset delas ut vid ett seminarium i oktober.

HJÄLP OSS ATT HITTA EN VÄRDIG VINNARE!

Vi söker efter gårdar i Sverige med byggnader som uppförts eller byggts om de senaste fem åren. De kvaliteter som värderas är:

- Byggnadens estetiska utformning, val av material och funktionalitet.
- Anpassning till övrig byggnadsmiljö och landskap.
- Innovativa lösningar avseende användning eller funktion.

SKICKA IN DITT FÖRSLAG SENAST DEN 31 MAJ 2023

Maila förslag till agneta@lime.nu eller skicka det med vanlig post till Lantbrukets Affärer, Tejarps Gård, 233 76 Klågerup. Skriv "Byggnadsstipendium" på kuvertet.

- Vi behöver namnet på gården samt fastighetsägarens eller arrendatorns kontaktuppgifter.
- Bifoga ett par bilder på byggnaden, gärna många bilder!
- Statuterna finns i sin helhet på www.lantbruketsaffarer.se
- Vinnaren erhåller diplom, plakett och 25 000 kronor. Samt massor av positiv publicitet!

Vackra byggnadsmiljöer i ett omväxlande jordbrukslandskap är lantbrukets starkaste varumärke och något svenska konsumenter är beredda att betala för. Lantbrukets Affärers Byggnadsstipendium ska hjälpa till att stärka det varumärket.

Vinnare 2022 blev köttdjursstallet på Wiggeby Gård, Svarstsjö.

Vinnare 2021 blev grisstallet på Halla Gård, Kvånum.

Vinnare 2020 blev maskinhallen på Larsolofsgården, Götene.

Vinnare 2019 blev spannmålstorken och äggpackhuset på Boberg Storgård, Fornåsa.

Landshypotek Bank

Revystar® XL

Stark - Enkel - Säker

"Vi fick rekordhög avkastning. Man kunde tydligt se effekterna av svampmedlet. Den obehandlade 0-rutan var mycket mörk, medan resten av fältet var grönare och friskare - länge."

André Iacobaéus, Marsvinsholm
500 hektar, väster om Ystad

Inför årets säsong kommer lantbrukare som André att välja Revystar XL - av tre tunga skäl:

Stark - både preventiv och kurativ effekt mot Septoria. Av Jordbruksverket får den Maximala 5 av 5 möjliga effektstjärnor.

Enkel - brett behandlingsfönster med många möjliga behandlingstillfällen.

Säker - Revystar XL tas upp mycket snabbt i växten. Där är preparatet skyddat mot väder och vind och solens UV-strålar vilket ger en säker långtidseffekt!

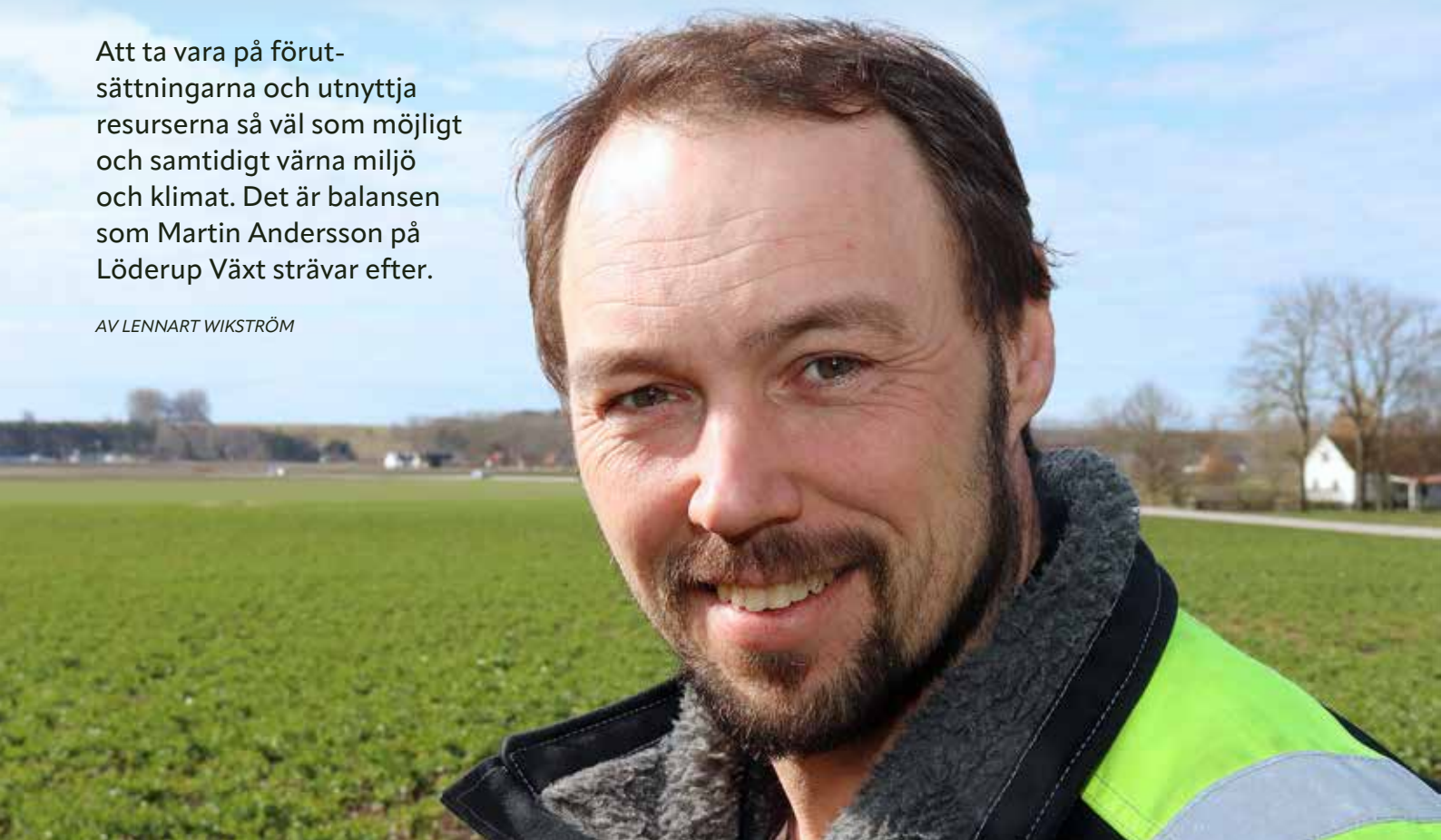
LÄS MER HÄR

BASF
We create chemistry

Martin Andersson, Löderup Växt: "Det viktiga är att producera så effektivt och miljövänligt som möjligt"

Att ta vara på förut-sättningarna och utnyttja resurserna så väl som möjligt och samtidigt värna miljö och klimat. Det är balansen som Martin Andersson på Löderup Växt strävar efter.

AV LENNART WIKSTRÖM

Det är en vacker morgon i början av april och Martin Andersson och jag stannar till i rapsfältet mellan landsvägen och gården. Plantorna står frodiga och gröna med tillväxtpunkten klart ovan mark och knoppar som börjar synas i bladrosetten.

"Rapsen ser lovande ut," säger Martin, som driver Löderup Växt AB tillsammans med Torsten och Johan Thuresson, på Löderup Södergård ett par mil öster om Ystad. "Kanske lite gles på några ställen,

men rapsen har ju en fantastisk förmåga att kunna grena ut sig och kompensera glesa bestånd."

I fältkanten finns några trekanter med föregående års rödsvingel som sprutan inte nådde vid höstens Kerb-behandling, och som påminner om EU-beslutet att från 1 april i år dra tillbaka godkännandet av Kerb 400 FLO.

"Det ger oss lite problem med gräsogräs och etablering av höstraps", konstaterar Martin.

ARBETSMILJÖ

Det är tydligt att det är ordning och reda som gäller på Löderup Södergård. Det märks inte minst när vi kommer in på det lilla kontoret och där whiteboard-tavlan förutom vad som ska göras under dagen också listar förbättringar, avvikelser och frågor kring arbetsmiljö.

"Vi har beslutat att i år göra en extra satsning på arbetsmiljö," säger Martin. "Det är särskilt viktigt när du har anställd personal och arbetar med djur."

"Arbetsmiljö är extra viktigt när du har anställd personal och arbetar med djur"

En anledning till den extra uppmärksamheten är en olycka då Martin på grund av dålig sikt råkade kollidera med en personbil vid utfarten. Lyckligtvis blev det inga allvarigare skador men incidenten fick ändå rättsliga följder och blev en tydlig påminnelse om hur viktigt det är att arbeta förebyggande.

GRÖNA KORSET

"Nu har vi rutiner för rengöring av maskiner och att alltid tillse att sikten är god från maskinhytterna, som ofta är högre än en personbil. Vi arbetar också med gröna korset, en modell för att notera risker i arbetsmiljön. Grön markering betyder en dag utan incidenter, gul markering en incident utan skador och röd markering en händelse med skador. Målet är att ha enbart gröna dagar under en månad och ibland lyckas vi."

För att följa upp arbetet under dagen används en grupp på messenger, där arbete och händelser dokumenteras kontinuerligt. Data från de 70 nötköttsskorna noteras också i direkt i Uniform Agris djurlogg, som i sin tur rapporterar direkt vidare till Jordbruksverkets centrala djurdatabas.

PILOTGÅRD

Löderup Södergård är en av Odling i balans 16 pilotgårdar och har varit med sedan starten för drygt 30 år sedan. Det innebär att frågor kring integrerad växtodling med både ökad produktivitet och minskad negativ miljöpåverkan varit i fokus under lång tid. Den som då brukade gården och var aktiv var Torsten Thuresson, far till Johan som idag tillsammans med Torsten driver Löderup Gris AB.

"Jag är född och uppvuxen på granngården här bredvid", berättar Martin och pekar snett över landsvägen. "Johan och jag är jämnåriga och har varit kamrater sedan barnsben. Vi skaffade moppe och tog traktorkort tillsammans och hängde ihop upp till gymnasiet."

VALDE LANTBRUK

Medan Johan valde en mer akademisk karriär och utbildade sig till civilingenjör gick Martin på Bollerups naturbruks-

gymnasium, gjorde praktik ett år i USA, kom in på Alnarp och tog lantmästar-examen 2001.

"Jag började på Länsstyrelsen efter examen och arbetade från början med lite allt möjligt, både som handläggare av stödansökningar och som kontrollant – jag kunde ju prata med bönder på bönders vis. Krångliga ärenden hamnade ofta på mitt bord. Jag kom också ut och gjorde växtskyddsgraderingar åt Växtskyddscentralen och höll i utbildningar för sprutcertifikaten. Med tiden blev jag också informationsansvarig på landsbygdsavdelningen och fick ansvar för kommunikationen på webben."

FLYTTADE HEM

Med tiden blev det alltmer aktuellt att flytta hem och ta över gården, som då omfattade cirka 40 hektar med inriktning mot odling av köksväxter.

"Min fru Emma, som jag träffade på Alnarp, och jag flyttade hem 2006 och jag bytte jobb till säljare på Lantmännen i Ystad. Då kunde jag koncentrera mig mer på växtodlingen, som alltid betytt mest för mig. Jag hade fått hjälpa till hemma och hoppa in för min far som jobbade heltid med sitt byggföretag. Då fick jag också lära mig att det krävs arbete och att man får klara sig med det man har som lantbrukare."

Martins far byggde också upp en försäljning av trädgårdsprodukter direkt till butik. Han började med att köra säckar i egen bil och verksamheten växte i takt med att han kunde skaffa större transport.

KAMRATER OCH PARTNERS

"När Johan gifte sig var jag best man. Han berättade i samband med det att de hade en ledig tjänst som arbetsledare på gården och undrade om jag inte kunde söka den. Jag tvekade lite eftersom jag hade fått en del andra erbjudanden medan jag var på Lantmännen. Samtidigt konstaterade vi att vi hade marker som gränsade till varandra och kompletterade varandra väl."

Men om de skulle samarbeta ville Martin inte ha sin bästa vän till chef. Istället föddes idén om ett gemensamt

"Rapsen ser lovande ut, kanske lite gles på några ställen, men grödan har en fantastisk förmåga att kunna kompensera glesa bestånd", säger Martin Andersson, Löderup Växt AB.

driftsbolag som hade ansvar för växtodling och köttjduren. Samarbetet började med att de hade gemensamma beten för köttjduren och första året blev Martin formellt anställd som gårdsmästare, hans egen gård arrenderades in i driften.

"Vi har hela tiden haft tydliga arbetsformer med regelbundna styrelsemöten och tar ofta in extern kompetens inför viktiga beslut"

TIOÅRSJUBILEUM

"Det blev ett bra första år och 2013 bildade vi Löderup Växt AB som jag tog ansvar för och Johan tog ansvar för Löderup Gris AB, som bildats några år tidigare. Vi har hela tiden haft tydliga arbetsformer med regelbundna styrelsemöten och tar ofta in extern kompetens inför viktiga beslut."

"I år firar vi tioårsjubileum och maskinparken har successivt bytts ut för att passa driften på 260 hektar växtodling och köksväxter. Det gäller inte minst investeringar i bevattning och idag kan vi bevattna så gott som hela arealen. Vi har köpt begagnat där vi kunnat för att hålla kostnaderna nere. Några maskiner har vi på leasing, där är vi lite räntekänsliga, men i övrigt känner vi oss rätt väl rustade."

STALLGÖDSEL EN AFFÄR

Med gödsel från 300 avelssuggor och smågrisar blir stallgödsel en viktig komponent i växtodlingen.

”Djuren producerar i storleksordningen 12 000 ton gödsel som växtodlingsbolaget köper av Löderups Gris”, berättar Martin. ”Av det använder vi cirka en tredjedel till våra egna grödor, medan resten säljs. Vi har märkt av att intresset ökat och det blev extra tydligt förra året, då vi fick komplettera med mineralgödsel till vår egna odling. Men vi har också börjat prioritera vår odling om det skulle bli brist eller problem med leveranser av mineralgödsel längre fram.”

EXTRA KVÄVE

Ett sätt att få upp kvävenivån i den egna gödseln var att blanda i UFF, en urearest från norsk fiskindustri.

”Kväve blev inte begränsande förra året, jag vågade lägga på rejält och tog vi tog vår bästa veteskörd någonsin”, säger Martin. ”Samtidigt handlar det som sagt om att prioritera. Torråret 2018 hade vi begränsade möjligheter till bevattning och jag fick lägga allt vatten till grönsakerna. Visserligen förlorade vi på spannmålen det året, men vann i gengäld tre gånger så mycket på grönsakerna.”

LOKALPOLITIKER

Vid sidan av familjen, växtodlingen och köttdjuren är Martin också aktiv i lokalpolitiken.

”Jag blev övertalad att engagera mig när jag flyttade hem”, berättar han. ”Jag känner mig väl förankrad i min bygd och ser alltid möjligheter till förbättringar. Idag sitter jag bland annat i kommunstyrelsen och har tidigare varit ordförande i Ystad Energi AB.”

”För mig handlar det också om ett ansvar att engagera sig i frågor som du tycker är viktiga, något som vi också försöker föra över till våra barn. Det enda tråkiga är att det inte är fler som vill vara

”Det viktigaste är inte om du odlar enligt det ena eller andra konceptet, utan att vi kan producera livsmedel så effektivt och miljövänligt som möjligt”, säger Martin Andersson, Löderup Väst AB.

med och dela på ansvaret. Jag har varit tvungen att lära mig att säga nej, två uppdrag räcker och jag har oavsett om jag sitter på ett möte eller är på plats på gården också ett ansvar gentemot bolaget och mina partners på Södergård.”

TUFFARE 2023

Det är oroliga tider och mycket kan hända som inte går att förutse, något som det gångna året visade.

”Jag har tidigt lärt mig att vi måste kunna anpassa oss. Förra året gick bra, men nu står vi inför ett tuffare 2023 och vi behöver gå tillbaka till grunden, till det vi tjänar pengar på och i år har vi fullt fokus på grönsakerna.”

BOLAG I BALANS

Med dagens mått är 260 hektar inte en stor växtodlingsgård. Har ni några planer på att utöka?

”Ja, men vi hungrar inte efter mer mark flera kilometer bort. Idag är arealen väl samlad, vi har som längst 3,5 km från ände till ände, inklusive betesmarker. Med ökade avstånd minskar också precisionen.”

Martin lyfter att verksamheten i bolaget är en odling i balans.

”Vi är inte ekologiska, men jobbar med utgångspunkt från gårdens förutsättningar. Vi har god tillgång till betesmarker och det gör att vi kan ha köttdjur. Odlingen omfattar gräsfrö,

vilket ger en flerårig gröda och halm till djuren. Insådden görs i ärtor-havre, som går till foder. På lättjordarna får vi sällan malkornskvalitet på kornet, som vi istället mal till eget foder och använder till kraftfoder. Det enda foder vi köper in är till kalvarna.”

Med bevattning över en större del av arealen kan grödorna fördelas bättre och därmed också växtföljden förbättras.

EFFEKTIVT OCH MILJÖVÄNLIGT

”Det viktigaste är inte om du odlar enligt det ena eller andra konceptet, utan att vi kan producera livsmedel så effektivt och miljövänligt som möjligt. I grunden handlar det om att ge grödan så goda förutsättningar som möjligt och ta vara på gjorda insatser. Grödan ska plocka upp så mycket växtnäring som möjligt och så länge vi hanterar växtskyddsmedlen som vi gör i Sverige så gör vi ett bra jobb. Vi provar i år Conviso-betor, något som gör att vi kan odla på arealer som vi annars inte kunnat ha betor på, och har därmed också kan utnyttja en större del av arealen fullt ut.”

Martin är också upphovsman till det som kallas blommande fältbrunnar, där en ruta anpassad till sprutans bredd eller sektioner lämnas bevuxen. Den fungerar både som skyddszon och som markering för brunnens läge. Förutom brunnarna finns det också lärkrutor på flera av fälten med spannmål.

Martin tror på det svenska jordbrukets framtid.

”Maten ska produceras någonstans och även om konjunkturerna och åren varierar så finns det alltid köpare till det vi tar fram”, avslutar Martin. ●

”Vi är inte ekologiska, men jobbar med utgångspunkt från gårdens förutsättningar”

Miljövänlig utfodring med Lely Vector

Frekvent utfodring och puttnings av fodret stimulerar korna till att äta oftare under dagen. Detta ger en bättre fodereffektivitet, bättre fertilitet, ökad produktion, mindre arbete, och en minimal energiförbrukning. Som tillsammans ger en bättre ekonomisk avkastning.

Morgondagens lantbruk är något du väljer.

Kontakta oss och hör mer om klimatklivet

www.lely.com

Lely Center Flarken
Tlf: 0934-177 70

Lely Center Lidköping
Tlf: 0510-895 00

Lely Center Västervik
Tlf: 0493-120 60

Sedan 1995 har utsläppen av de klimatgaser som rapporteras från svenskt jordbruk minskat med cirka tio procent. Men mycket talar för att de i verkligheten minskat mer tack vare en kraftigt ökad produktivitet.

AV LENNART WIKSTRÖM

Ökad produktivitet

viktigast för att minska jordbrukets klimatpåverkan

Det är i princip omöjligt att bedriva jordbruk i form av mjölk- och nötköttsproduktion och växtodling utan att det bildas växthusgaser. De stora utsläppen kommer i form av metan från idisslarnas foderomsättning och lustgas från omsättningen av kväve i gödsblad åkermark. Det är också två av de största utsläppen som rapporteras till IPCC och EU i de nationella territoriella utsläppen.

ÖFÖRÄNDRADE UTSLÄPP

Insikten om att det inte går att få ner utsläppen från jordbruk till noll så länge vi har en produktion ligger också bakom

de scenarier som bland annat Naturvårdsverket tagit fram för hur Sverige ska bli klimatneutralt 2045. Där förutspås alla sektorer nå netto noll – förutom jordbruket, som beräknas ligga kvar på ungefär samma nivå som idag, det vill säga omkring sex miljoner ton koldioxid per år.

Även om det kan uppfattas som en form av frisedel innebär det dock inte att jordbruket ska sluta arbeta med att få ner utsläppen. Det enklaste sättet vore att lägga ner produktion eller minimera den för att därmed minska utsläppen. Men det skulle i sin tur innebära förluster av en rad andra nyttigheter och de livsmedel

som vi behöver skulle ändå behöva produceras någon annanstans, och mycket talar för att det skulle ske under former som är ännu sämre för klimatet än den svenska produktionen.

ÖKAD PRODUKTION

Andra faktorer som exempelvis ett växande behov av livsmedel och ett nationellt intresse av att ha en livsmedelsberedskap i händelse av kris eller krig talar istället för att vi skulle behöva öka vår livsmedelsproduktion. Hur löser vi då jordbrukets utsläpp?

Det främsta svaret heter ökad produktivitet. Med förbättrat utnyttjande av

”Insikten att det inte går att få ner utsläppen från jordbruk till noll så länge vi har en produktion”

foder och växtnäring kommer utsläppen vid samma volym att minska eller mer livsmedel produceras utan att det behöver leda till ökade utsläpp.

Den viktigaste klimatpåverkande produktivitetsfaktorn i animalieproduktionen är fodereffektiviteten. Minskat foderbehov leder till minskade utsläpp av metan och även minskad mängd gödsel.

MER ÄN EN FEMTEDEL

Om vi utgår från 1995 låg den genomsnittliga mjölkproduktionen per ko på 6 730 kg. Till det åtgick enligt det årets bidragskalkyler sammanlagt 0,84 kg foder per kg mjölk. År 2022 blir motsvarande siffror 0,77 kg per kg mjölk. Samtidigt har den producerade mängden mjölk minskat med 15 procent. Det innebär att utsläppen av metan under perioden minskat med sammanlagt 22 procent i mjölkproduktionen.

Under samma period har fodereffektiviteten i produktionen av nötkött ökat från 11,2 kg foder till 9,3 kg foder per kg nötkött. Den totala produktionen av nötkött har samtidigt minskat med drygt fem procent, vilket innebär att de totala foderrelaterade utsläppen minskat med 21 procent.

ÄVEN GÖDSEL

Om dessa förändringar antas gälla för kött och mjölkproduktionen i stort har det årliga utsläppet av metan minskat motsvarande eller med cirka 660 000 ton koldioxid. Väger vi dessutom in motsvarande minskning av gödsel från mjölk och nötkött och en minskning av gödselmängderna baserat på foderförbrukningen i produktionen av slaktgris, kyckling och ägg på cirka tio procent innebär det en minskning av utsläppen från gödsel med 100 000 ton koldioxid.

FÖRBÄTTRAT KVÄVEUTNYTTJANDE

Den andra viktiga källan till jordbrukets utsläpp av växthusgaser är lustgas från åkermark. Även här har det skett en

betydande produktivitetssökning per kg kväve sedan 1995. I spannmål har mängden kg kärna per kg tillfört kväve enligt bidragskalkyler från respektive år förbättrats med 10–25 procent beroende på gröda. I höstraps har den förbättrats med 13,5 procent.

Samtidigt har grödfördelningen förändrats främst till fördel för höstsådda grödor i form av höstvet och höstraps. Om produktivetsförbättringen viktas i förhållande till grödfördelningen 2022 har produktiviteten mätt som kg kärna per kg kväve förbättrats med 14,5 procent.

Om lustgasbildningen antas ha minskat i samma förhållande innebär det att utsläppen omräknat till koldioxid minskat med 370 000 ton. Det sannolika är dock att omvandlingen av nitrat till nitrit, lustgas och slutligen kvävgas minskat mer,

eftersom en ökad kväveeffektivitet som uppnåtts genom bland annat mer delade givor också innebär att det i varje givet ögonblick funnits en mindre andel av det tillförda i form av nitrat.

OMPRÖVA MODELLEN?

Om vi summerar effekten av de här förbättringarna av produktiviteten inklusive förändringar i producerade volymer skulle utsläppen av metan och lustgas omvandlat till koldioxidekvivalenter minskat med 1,1 miljoner ton mellan 1995 och 2022. Det motsvarar cirka 15 procent av de totala utsläppen som rapporteras från jordbruket 2021.

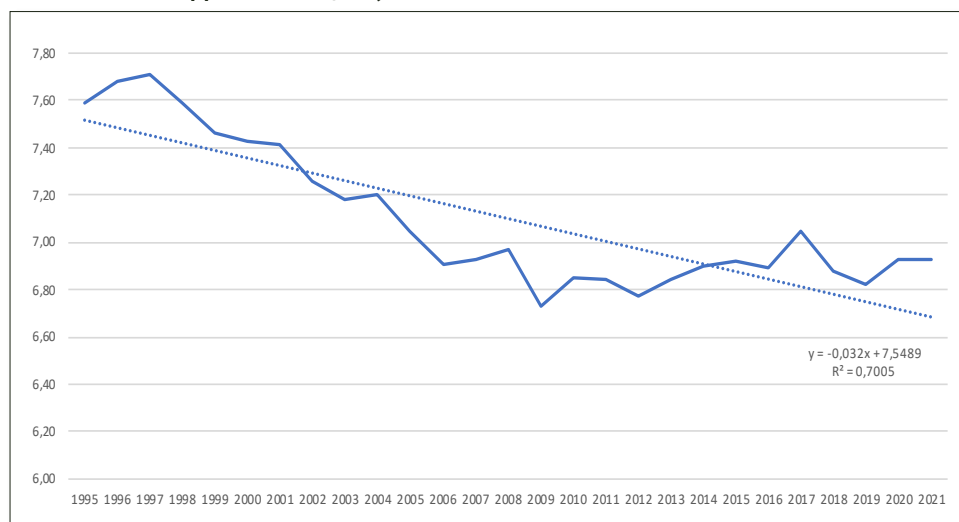
Under samma period rapporteras en minskning av jordbrukets utsläpp med tio procent eller 660 000 ton. Om Lantbrukets Affärers beräkningar stämmer innebär det att de faktiska minskade utsläppen varit större än den som Naturvårdsverket rapporterar.

En förklaring till detta kan vara att beräkningarna som Naturvårdsverket grundar sin rapportering på utgår från schabloner som inte tar hänsyn fullt ut till den förbättrade produktiviteten. Det finns anledning att återkomma i ämnet. ●

Jordbrukets utsläpp av växthusgaser, produktivetsfaktor och beräknade minskade utsläpp, tusen ton koldioxid

	Utsläpp 1995	Prognos 2020	Rapporterade utsläpp 2017	Produktivetsfaktor	Beräknade
Metan	3 090	2 540	3 020	1,28	2 414
Stallgödsel	880	700	600	1,21	725
Lustgas markanvändning	4 780	4 130	3 820	1,18	4 051
Summa	8 750	7 370	7 440		7 190

Jordbrukets utsläpp 1995–2021, miljoner ton koldioxid

Källa: Naturvårdsverket

Fel att prioritera jordbrukets utsläpp av metan

Det svenska jordbrukets metanutsläpp utgör ett betydligt mindre problem än andra utsläpp av växthusgaser och bör därför ur klimatsynpunkt kunna prioriteras ner. Det visar en analys av globala och nationella utsläpp.

AV LENNART WIKSTRÖM

I disslares utsläpp av metan beskrivs ofta som den största boven i utsläppen av växthusgaser och grundorsaken till de klimatförändringar som vi nu börjar se. I en rapport från FAO 2006, *Livestocks long shadow*, påstods de betande djuren stå för 25 procent av de av människan orsakade utsläppen av klimatgaser. Bara vi slutade dricka mjölk och äta kött så skulle allt ordna sig.

JORDBRUKETS ANDEL

Men verkligheten har visat sig vara mycket mer komplicerad än så. Till att börja med kan vi inte skylla en fjärdedel av utsläppen omräknat till koldioxid på våra kor och får. Inte ens jordbruket står för så stor andel, utan orsakar endast omkring 12–14

procent av utsläppen globalt. Av dem står idisslare för knappt hälften.

I Sverige stod jordbruket 2021 för 14 procent av de rapporterade svenska brutto-utsläppen. Av det var metan från djurs matsmältning 45 procent, alltså ungefär på samma nivå som utsläppen globalt.

GLOBAL METANBALANS

Om vi ser till de globala utsläppen av metan uppgår de till cirka 600 miljoner ton. Av det kommer 132 miljoner ton eller en femtedel från djurens matsmältning och gödsel, medan 108 miljoner ton kommer från utvinning och användning av fossila bränslen och drivmedel.

Den uppdelningen är högst relevant eftersom forskarna alltmer börjar skilja

mellan svart och grönt metan. Det svarta metanet kommer från fossila källor och är även i ett längre perspektiv ett nettotillskott, medan det gröna metanet kommer från en cirkulering av kol från atmosfären via fotosyntesen och sedan åter till atmosfären.

NETTOTILLFÖRSEL FRÅN KOL

I atmosfären sker också en nedbrytning av metan, till skillnad från ren koldioxid, som är att betrakta som evig i det här perspektivet. Dessutom binds en mindre mängd metan in i våra jordar. Sammanlagt försvinner cirka 571 miljoner ton eller 96 procent av utsläppen. Kvar blir i storleksordningen 17 miljoner ton, och det är det tillskottet som är problemet eftersom metan är en så mycket mer kraftfull växthusgas än koldioxid.

Att det är det svarta metanet som är "boven" kan också konstateras genom att grönt och svart metan har olika isotopsammansättning. I arkeologiska sammanhang används kol14 som metod för att mäta ålder på olika fynd. Kol14

är en instabil isotop av kolatomen som sönderfaller över tid, ju äldre kolet är sedan det bildades, desto mindre andel kol14 finns det i materialet.

Det intressanta med metanet i atmosfären är att det andelen metan med kol14-atomer ökar, vilket tyder på att det metan som tillförs är "gammalt" eller helt enkelt fossilt.

ÄNDRAD KLIMATEFFEKT

I utsläppsögonblicket beräknas metan vara cirka 120 gånger mer klimatpåverkande än koldioxid. Men eftersom metanet har en halveringstid på åtta till nio år används en beräkningsmodell, GWP100, som beräknar metanutsläppens klimateffekt i ett hundraårsperspektiv. Då ger metan 28 gånger högre växthuseffekt än koldioxid.

Vi hade kunnat stanna där, men nu är det som visat skillnad mellan grönt och svart metan. Dessutom är det skillnad mellan grönt och grönt metan. I ett produktionssystem som det i Sverige, där antalet idisslare och därmed utsläppen av metan är konstant eller minskande kan man använda en annan beräkningsmodell som benämns GWP*. Enligt den är metan från sådana källor mellan en fjärdedel till en tredjedel så kraftfullt som växthusgas. Det innebär att det metanet har en effekt som endast är åtta gånger den som för koldioxid.

Under förhållanden som de svenska innebär det alltså att utsläppen från djurens matsmältning bara skulle motsvara 0,85 miljoner ton koldioxid. Därmed sjunker jordbrukets andel av de samlade svenska utsläppen till 10,4 procent, varav utsläpp från djurens matsmältning utgör 18 procent.

PRIORITERA FOSSILA KÄLLOR

Uppdelningen i svart och grönt metan och hänsyn till om utsläppen ökar, är konstanta eller minskande visar också vilka källor det är mest angeläget att försöka eliminera om vi vill minska utsläppen av metan. Genom att i första hand inrikta åtgärderna mot att ersätta fossila bränslen och drivmedel så får vi en mångdubbel effekt, eftersom vi då också minskar utsläppen av ren koldioxid från transporter, arbetsmaskiner och uppvärmning av byggnader.

Om vi minskar utsläppen från de fossila källorna med bara en sjättedel kommer

utsläpp och nedbrytning och inlagring av metan i balans. All ytterligare ökning leder till sjunkande halter metan i atmosfären, som därmed får en nedkylande effekt.

KLIMATARGUMENTET FALLER

Mot bakgrund av de här sambanden borde det ur klimatsynpunkt inte vara prioriterat att minska produktionen av mjölk och nötkött. Att det kan finnas andra anledningar, som att människors kostval förändras och därmed efterfrågan, eller att en del av oss av hälsoskäl bör minska vårt intag av protein, energi och rött kött är dock en helt annan sak.

Istället borde vi ur klimatsynpunkt prioritera att få fram förnybara drivmedel och även skapa förnybara ersättningsprodukter till de fossilbaserade.

TVEKSAMMA TILLSATSER

Samtidigt har jordbruket ett ansvar att bidra till att Sverige i enlighet med klimatlagen från 2017 kan nå netto noll i utsläpp år 2045. Det ansvaret tas bäst om vi kan fortsätta att kontinuerligt förbättra produktiviteten i jordbruket. Det finns även möjlighet att genom olika fodertillsatser minska utsläppen, och kortvariga försök med exempelvis rödalger och fodertillsatsen Bovaer har visat på mycket goda effekter.

Men de långsiktiga effekterna på djurens hälsa och även produktionsförmåga är inte tillräckligt utredda. Exempelvis antas en del av effekten av den rödalg som tagits fram och provats i Sverige komma från

"Det är genom att fortsätta utveckla produktiviteten både i växtodling och djurhållning som jordbruket bäst kan ta sitt ansvar"

dess höga innehåll av grundämnet brom.

Avel har också föreslagits och i försök i Nya Zeeland med att få fram får som inte släpper ut lika mycket metan, har detta delvis varit framgångsrikt, men också ändrat djurens foderutnyttjande och därmed också produktiviteten.

ÖKAD PRODUKTIVITET

Möjligheten att i gödselhanteringen utvinna biogas är också ett sätt att minska utsläppen från systemet. Därigenom omvandlas metanet till koldioxid innan det släpps ut till atmosfären igen och det kan även bidra till att ersätta fossil energi.

Det är genom att fortsätta utveckla produktiviteten både i växtodling och djurhållning som jordbruket bäst kan ta sitt ansvar. Det ger också gynnsamma sidoeffekter i form av ökad livsmedelsförsörjning ur både ett nationellt och globalt perspektiv och bidrar till ökad biologisk mångfald och inlagring av kol i åkermarken. ●

Global metangasbudget, miljoner ton metan

Utsläpp	Medel (Mton)	Variation
Våtmarker	189	155–217
Andra naturliga källor	39	21–50
Biomassa, förbränning	28	25–32
Djurs matsmältning och gödsel	132	205–246
Risodling	30	
Avfall	65	
Utvinning och användning av fossila bränslen	108	91–121
Summa	596	497–666
Sänkor	Medel (Mton)	Variation
Kemiska reaktioner i atmosfären	531	502–540
Kolinlagring i mark	40	37–47
Summa	571	501–574
Uppmätt årlig ökning	17	14–20

Källa: Global Carbon Project

Ökad kväveeffektivitet minskar lustgas

Lustgas är den mest kraftfulla växthusgasen som jordbruket släpper ut. Ökad kväveeffektivitet och en smart mellangrödestrategi kan minska utsläppen över tid.

AV LENNART WIKSTRÖM

Lustgas är inte så lustigt. Förutom att det är en oönskad biprodukt från växtodling och lagring av gödsel är det också en potent växthusgas, ungefär 300 gånger så kraftfull som koldioxid i ett 100-årsperspektiv.

Samtidigt är det ganska komplicerat att mäta utsläppen från växtodlingen eftersom de är diffusa och varierar över året. Något förenklat kan sägas att det är från två processer som lustgasen frigörs, dels denitrifiering, det vill säga omvandling av nitratkväve till nitrit, lustgas och i slutändan kvävgas, dels nedbrytning av växtrester. Det frigörs också lustgas från lagring och spridning av stallgödsel.

MINSKADE UTSLÄPP

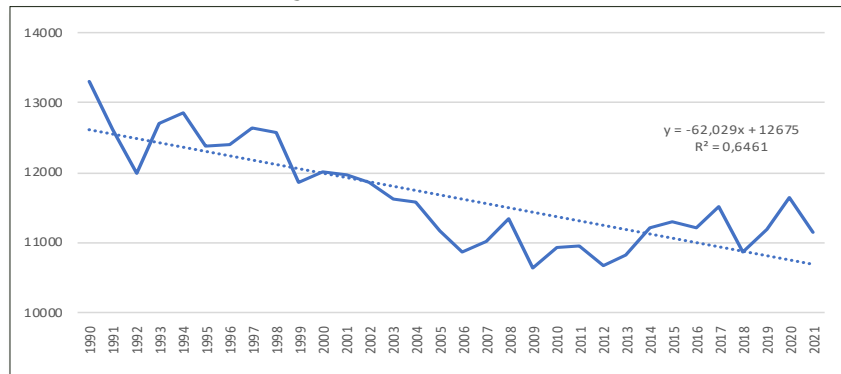
Sedan 1990 har jordbrukets utsläpp av lustgas minskat med cirka 16 procent, vilket motsvarar produktivitetsutvecklingen mätt som kväveeffektivitet över samma period.

Ur lantbrukarens synvinkel är självklart detta oönskade processer, eftersom de innebär förlust av kväve ur systemet, då i synnerhet av det mest lättillgängliga nitratkvävet. När det gäller förlusterna av kväve i marken innebär alla åtgärder som ökar kväveeffektiviteten, det vill säga att så stor andel av det tillförda kvävet återfinns i skördade produkter, också att förlusterna minskar.

Vill du veta mer?

Olofsson, F. Ernfors, M. Frost killed cover crops induced high emissions of nitrous oxide. Science of the Total Environment 837 (2022), 1556.34. Doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.scitotenv.2022.155634>.

Jordbrukets utsläpp av lustgas 1990–2021, tusen ton.

Jordbrukets utsläpp av lustgas har minskat med 16 procent sedan 1990, ganska exakt motsvarande den ökade kväveeffektiviteten i växtodlingen under samma period. Källa: Naturvårdsverket

Delade givor som minskar poolen av nitratkväve i ett givet ögonblick är ett sätt att uppnå detta. Förutom att öka andelen av tillfört kväve som tas upp av grödan innebär också den minskade nitrattmängden i marken att bildningen av lustgas minskar ytterligare och de båda processerna kan förstärka varandra.

MULLEN BINDER KVÄVE

Kväve binds också i markens organiska material. För varje ton kol som lagras in krävs cirka 80 kg kväve. Detta förklarar bland annat varför kväveförlusterna från mjölkgårdar med stort överskott av kväve inte blir så stora, en stor andel lagras in i det organiska materialet i marken. Att detta fortfarande sker på mjölkgårdar har visats i en undersökning av mullhalten i jordar på gårdar med olika driftsinriktning som forskare vid SLU publicerade 2022.

Att öka markens mullhalt är alltså också ett sätt minska kväveförlusterna. Men stigande mullhalter leder också till ökad nedbrytning av mull och därmed ökad bildning av lustgas om inte det frigjorda snabbt kan tas upp av grödan.

MELLANGRÖDOR LÄCKER

Dessutom ökar risken för bildning av lustgas genom odling av mellangrödor. Forskare vid SLU har visat att en gröda

som oljerättika, som kan ta upp så mycket som 100 kg kväve under hösten när den fryser sönder också släpper ut en större mängd lustgas än andra mellan- eller fånggrödor. Dessa utsläpp sker i februari och kan uppgå till så mycket som 1,8 kg lustgas per hektar, motsvarande 540 kg koldioxidekvivalenter, eller mer än hälften av den mängd koldioxid som en mellangröda beräknas lagra in.

FÖRDELARNA ÖVERVÄGER

Andra mellangrödor som honungsört och havre frigör 0,7–0,8 kg lustgas jämfört med kontroll. Att avstå från att odla mellangrödor på grund av utsläpp av lustgas är med tanke på deras övriga fördelar, som exempelvis ökad kväveeffektivitet, dock ingen lösning. Istället kan det bli intressant att hitta odlingsmetoder som gör att utsläppen av lustgas blir mindre, exempelvis skörd av mellangröda. Detta är också mest angeläget där mellangrödan tar upp mer kväve och där också förutsättningarna för att kunna skörda mellangröda på hösten är bättre.

För växtodlingen heter nyckeln alltså ökad kväveeffektivitet och att utveckla en strategi som minskar mängden nitrat i marken när risken för bildning av lustgas är som störst, exempelvis när jorden är vattenmättad och det lätt uppstår brist på syre. ●

Håll organogena jordar i produktion

De organogena jordarna utgör sju procent av åkermarken, men står för 15 procent av jordbrukets utsläpp av klimatgaser. Med återvätning och fortsatt produktion kan det innebära en vinst för både markägare och klimatet jämfört med att ta markerna ur bruk.

AV LENNART WIKSTRÖM

De flesta problem när det gäller jordbrukets utsläpp av klimatgaser går att lösa, i alla fall till viss del. Men det finns en fråga där ändan är där bak hur man än vänder sig, och det gäller organogena jordar. Odla vi dem bryts det organiska materialet ner och läcker koldioxid, odla vi dem inte läcker de likväl och återväter vi utdikade våtmarker riskerar de att läcka metan.

OLIKA DATA

Till att börja med är arealuppgifterna om hur mycket organogen jordbruksmark vi har i Sverige lite oklara. Enligt Jordbruksverket rör det sig om drygt 230 000 hektar inklusive betesmark. Arealen har ökat något sedan 2015, då främst genom ökad areal av betesmark på organogena jordar, som står för närmare hälften av ökningen.

Enligt Riksskogstaxeringen är arealen organogen jordbruksmark drygt 207 500 hektar, varav 162 100 hektar är åkermark och 39 600 hektar betesmark. Om vi utgår från Jordbruksverkets siffror för arealen organogen jordbruksmark och minskar med Riksskogstaxeringens mer exakta värdet för naturbetesmark får vi en åkermarkareal på organogena jordar på 190 640 hektar eller cirka 7,5 procent av den totala åkerarealen.

15 PROCENT

I de nationella räkenskaperna för jordbrukets utsläpp av växthusgaser beräknas de organogena jordarna stå för 1,1 miljoner ton koldioxid eller cirka 15 procent. Det innebär att åtgärder för att minska utsläppen från de jordarna inte är utan betydelse för jordbrukets bidrag till att nå netto noll-utsläpp 2045.

Den åtgärd som oftast förekommer är återvätning, det vill säga att ta bort effekten av den ursprungliga dikningen. För den enskilda markägaren innebär detta i praktiken att det endast i undantagsfall går att fortsätta bruka den som åkermark.

NÄSTAN 20 MILJARDER

Merparten av de organogena jordarna skulle då tas ur produktion med motsvarande förlust i markvärde. För exempelvis morotsodlare på Gotland skulle detta innebära att avkastningsvärdet går från högproduktiv jordbruksmark till i bästa fall lågproduktiv skogsmark, en förlust på upp till 200 000 kr per hektar.

En försiktig uppskattning gör att värdeminskningen hamnar på runt 100 000 kr per hektar i genomsnitt i hela landet. Det motsvarar en förmögenhetsförlust på 19

miljarder kr. Till detta kommer förlorade avkastningsvärden. Detta ska vägas mot en beräknad utsläppsminskning med 70 procent eller cirka 700 000 ton koldioxid-ekvivalenter. För redovisningen av de nationella utsläppen från jordbruket går belastningen från de organogena jordarna bort helt.

VALL ELLER ENERGISKOG

Frågan är om marken kan behållas som åkermark och om det går att upprätthålla någon produktion på marken och ändå minska utsläppen. Där det finns förutsättningar att reglera grundvattennivån över året skulle det kunna bli möjligt med odling av permanenta gräsvallar, som dels tar vara på en del av det kväve som frigörs genom mineralisering och dels kan producera biomassa som kan användas till att ersätta fossila råvaror. Försök med detta pågår i Västergötland (se Lantbrukets Affärer nr 11, 2021).

Ett annat alternativ är att plantera Salix, som fortfarande är en jordbruksgröda och som har mycket god förmåga att både lagra in kol och bilda biomassa. Skörd sker under vinterhalvåret då marken förhoppningsvis är frusen och kan bära skördare. ●

Möjligheten att upprätthålla en produktion och samtidigt höja grundvattennivån på organogena jordar innebär en dubbel vinst ur klimatsynpunkt. Det här är rörlan på mulljord utanför Tidaholm i Västergötland. Foto: Ulf C Nilsson

Organogen jordbruksmark

	Jordbruksverket	SGU	Riksskogstaxeringen
Åkermark (2021), ha	2 545 943		
Jordbruksmark, organogena jordar, ha		230 208	
Åkermark, organogena jordar, ha			162 113
Betesmark, organogena jordar, ha			39 658

Källa: Jordbruksverket, SLU

"DET SPEKULERAS I MEDIA OM ATT DEN "SENA" VÅREN KOMMER ATT PÅVERKA SKÖRDEN."

Seg start på våren!

 Fjolårets rekordsnabba vårbruk upprepar sig inte detta år, vi har idag den 12 april precis avslutat den första gödningsgivan och väntar spant på att det skall sluta regna och att värmen skall återvända. Hittills har vi haft nattfrost från och till de senaste veckorna vilket inte väcker några vårkänslor, tack och lov ser det ut att vända i början på nästa vecka vilket vore välkommet. Det spekuleras i media om att den "sena" våren kommer att påverka skörden, det kan tyckas lite väl tidigt att redan i början på april sälja in en dålig skörd till medborgarna. En sen vår kan förvisso innebära lägre avkastning men det finns så många andra och betydligt allvarigare faktorer som kan påverka skörden under resans gång. De krav som nu ställs på modernäringen kommer i framtiden att sänka skördarna betydligt mer än en sen vår eller en torr sommar.

Konsumenten reglerar

Nu när priserna på livsmedel med svenska mått är astronomiska har plötsligt konsumenterna slutat fundera på var och hur maten produceras, ett intressant men inte förvånande fenomen. Mycket gnäll och tandgnissel hörs från de organisationer och proffstäckare som tidigare svartmålat de produkter som idag efterfrågas i affären. Vi som jobbar med produktionsjordbruk är inte särskilt förvånade, att lägga ner en massa extra arbete för att tillfredsställa en köpare har aldrig lönat sig i vårt led.

Kostnaderna får vi ta och mervärdet hamnar hos mellanleden. När nu konsumenten inte längre väljer premium utan köper det billigaste är handlarna snabba med att plocka fram vad som önskas. Reklambladen fylls av extrapriser och de "tre stora" gör allt för att övertrumfa varandra med billigaste fläskfilén mm. Förvisso säljer svenskt fortfarande bra, men det ger inte samma klirr i kassan för handlaren som tidigare. Nu gäller det att ge kunden vad hen vill ha, billigaste matkassen har blivit "the name of the game", kanske något att fundera på när vi i lantbruket försöker slå knut på oss själva för att tillfredsställa våra handelspartners och beslutsfattares tokiga regelverk. Vi får snällt acceptera att mat inte står i första rummet när svensken skall spendera sina pengar, det finns fortfarande artiklar som är viktigare för husfriden än vad som serveras på matbordet.

Det finns med andra ord mycket att ta tag i för en förening som jobbar för produktionsjordbrukets villkor, de senaste veckorna har vi deltagit i ett antal möten. Regeringens kartläggning av svensk gödselmedelsproduktion har precis slutförts och en rapport finns att hämta på JV hemsida, vi har tillsammans med ett antal av näringens aktörer fått möjlighet att komma med synpunkter och

inspel till rapporten. Ett möte med Rådet för hållbar produktion och konsumtion arrangerat av JV har också hunnits med, en stor eloge till Jordbruksverket som visar stort intresse för odlingen och dess villkor. Vi har även varit representerade i Kemikalieinspektionens rådgivande grupp för användningsvillkor växtskyddsmedel. I övrigt sker det ett intensivt arbete i gruppen Gröna näringar som vi tillsammans med Sveriges Mjölkbonder, Sveriges Grisföretagare, Sveriges Jordägareförbund, Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare samt Småföretagarnas Riksförbund representerat av Sten Lindgren.

Denna informella gruppering driver frågor som rör de gemensamma problem vi i näringen möts av dagligen, tanken är att adressera dessa frågeställningar direkt och utan omskrivningar till de ansvariga. De signaler som vi fått hittills är enbart positiva, handfasta och konkreta förslag som berör landet Sveriges livsmedelsproduktion efterfrågas hett av våra politiker.

Jag avrundar som vanligt med en liten avtalsparagraf, som bekräftar att köparens ansvar är högst begränsat.

Visste du att:

**Köparen reserverar sig för felaktigt genererad information och för försenad eller utebliven information i text eller bild, exempelvis felaktig eller försenad prisinformation eller bekräftelse, som orsakats av postdistribution, tekniska fel, driftsstörningar, virusangrepp, dataintrång i Köparens IT-miljö eller andra problem som hänför sig till den tekniska miljö som används för att tillhandahålla Köparens information.*

Om felaktig information lett till att erlagt pris blivit för högt eller lågt, ska priset korrigeras i efterhand. Köparen ansvarar inte för eventuella skador som uppkommer som direkt eller indirekt följd av sådana fel och störningar som avses i denna punkt.

**Utdrag ur handelsns inköpsvillkor under, Allmänna inköpsvillkor för spannmål och oljeväxter.*

2023-04-14

Johan Karlzén, Ordförande i Sveriges Spannmålsodlare

SALTSJÖQVARN- KVARNVERKSAMHET SOM BLEV HOTEL MARINA TOWER

ANMÄLAN ÄR ÖPPEN!
SPMO.SE

HUVUDSPONSOR

HÄR SKA VI VARA!

SALTSJÖQVARN- KVARNVERKSAMHET SOM BLEV HOTEL MARINA TOWER

ÅRSMÖTE & EVENT 26 MAJ 2023 I STOCKHOLM

VÄRDAR REGION STOCKHOLM/UPPSALA/GOTLAND

<http://www.spmo.se/bilder-riksmote-2022/>

VI ÄR GLADA ATT KUNNA BERÄTTA ATT SOM FÖREDRAGSHÅLLARE KOMMER

LANDSBYGDSMINISTER PETER KULLGREN

ANMÄL DIG TILL BRANSCHENS BÄSTA MÖTESPUNKT

I år kommer vi att hålla vårt Riksmöte i vackra huvudstaden, som genom åren har blivit den bästa mötesplatsen för alla med intresse för det Svenska Lantbruket. Allt från producenter och uppköpare till beslutsfattare och myndigheter, på en och samma plats, under mycket trevliga former.

26 MAJ RIKSMÖTE & EVENT

MÖTESPLATSEN FÖR HELA SPANNMÅLSBRANSCHEN

9:30-17:00 FÖRETAGSMINGEL & EVENT, ÅRSMÖTE

18:30-02:00 TRERÄTTERS MIDDAG MED DANS TILL BANDET VI3

25 MAJ FÖRFESTEN

– NJUT AV EGNA AKTIVITER PÅ EFTERMIDDAGEN, SÅ BLIR DET MINGEL OCH MAT PÅ KVÄLLEN.

ANMÄLAN OCH BOKNING FÖR DIG SOM ÄR MEDLEM!

DELTAGANDE OCH HOTELLNÄTTER BOKAR DU GENOM OSS PÅ SPMO

ANMÄLAN OCH MER INFORMATION FINNS PÅ SPMO.SE

Svenskgödslat från 2028?

Kommer spannmåls-skörden 2028 vara den första som kan kallas för svenskgödslat? Ja, om mineralgödsselföretagens planer går i lås, om miljöbalken inte sätter stopp och om elen räcker till alla.

AV MARKUS HOFFMANN

Kriser brukar leda till handlingskraft. Efter torkan 2018 strösslade dåvarande regering ut uppdrag till olika myndigheter. Efter kriget i Ukraina delade förra regeringen också ut uppdrag till myndigheter.

Ett av de viktigaste uppdragen gavs till Jordbruksverket och handlade om att utreda förutsättningar för svensk produktion av mineralgödsel. Det var ett klokt beslut av regeringen med tanke

på att Sverige är ett av få länder i Europa som inte har någon tillverkning alls av mineralgödsel.

15 SVENSKA INITIATIV

Nyligen lämnade Jordbruksverket över sin nära 200 sidor tjocka rapport till regeringen att begrunda. Rapporten innehåller en unik sammanställning över svenska gödselmedelsinitiativ. Sammanställningen har kunnat göras tack vare att de intervjuade företagen varit öppna med sina planer för framtiden och berättar om både tekniker och mängder.

Men det finns också sekretessbelagda initiativ om exempelvis kvävetillverkning från vätgas. Och det är enorm spännvidd i företagens planer. I ena änden finns spanska giganten Fertiberia som tänker producera en miljon ton fossilfri kvävegödselmedel per år, som skrivits som tidigare i Lantbrukets Affärer. I andra änden finns små företag som småskaligt utvinnet kväve ur insamlat urin. Men den samlade bilden blir att det är mer på gång än någonsin och det är extra bra för ett land som saknar egen tillverkning.

GLÖM INTE BORT DET ORGANISKA

Sone Ekman på Jordbruksverket har varit projektledare för uppdraget som fått göras i högt tempo och med hjälp av konsultföretaget Ramboll. Han beskriver en av svårigheterna.

”När det gäller avfall finns det många utmaningar med att göra växtnäringsflödena mer cirkulära än de är idag, utan att för den skull tillföra oönskade ämnen till åkermarken. Vi har inte kunnat täcka in alla de svårigheter och förbättringsmöjligheter som finns utan har fått nöja oss med att peka ut några”, förklarar han.

Någon kanske tänker att varför bry

Det saknas inte initiativ till att få fram svensktillverkade gödselmedel. Men finns det tillräckligt med elkraft och ekonomiska incitament för att de ska bli verklighet? Foto Adobestock

”Ett gödselmedel blir inte automatiskt dyrare bara för att det är miljö- och klimatomässigt bättre”, säger Sone Ekman, Jordbruksverket.

sig om utspridda småskvättar kväve och fosfor om vi kan få hela behovet tillgodosett av jättarna i norr? Vi svenskar äter i medeltal fem kilo kväve och ett kilo fosfor per år och den mängden växtnäring i avloppsvattnet skulle kunna ersätta 20 respektive 30 procent av importerad mineralgödselkväve och fosfor.

NYTT UPPDRAG?

Företag som Ekobalans och EasyMining riktar sina tekniska lösningar mot just kommunala reningsverk. Om kommunerna ska välja att investera i dessa lösningar krävs att kommunernas reningsverk får ett annat uppdrag än att bara rena vatten. Idag har de inget uppdrag att producera mineralgödsel. I utredningen pekas alltså på goda möjligheter att producera mineralgödsel ur exempelvis avloppsvatten. Men blir den inte dyrare eftersom den är cirkulär?

”Ett gödselmedel blir inte automatiskt dyrare bara för att det är miljö- och klimatomässigt bättre. För att det ska bli dyrare krävs också att lantbrukarna vill betala mer för ett bättre gödselmedel”, säger Sone. ”Som ekonomin ser ut i jordbruket kan vi inte förvänta oss att lantbrukarna på egen hand klarar av att betala något nämnvärt merpris för den nya gödseln. Det krävs också att efterföljande led i livsmedelskedjan vill betala ett merpris för jordbruksprodukter och livsmedel som är producerade med ett gödselmedel med miljö- och klimatifördelar.”

Urval av de svenska initiativ som Jordbruksverket sammanställt. Komplet list i rapporten.

Företag	Årliga mängder produkt
Group Fertiberia	1 000 000 ton gödselprodukter (N)
LKAB	500 000 ton fosfor
EasyMining Ash2Phos	15 000 ton kalciumfosfat
EasyMining Aqua2N	2 000 ton ammoniumsulfat
EasyMining Ash2Salt	3 500 ton kaliumklorid
Cinis Fertilizer	2024: 100 000 ton kaliumsulfat 2028: 900 000 ton kaliumsulfat
NitroCapt	2023: 110 ton N/år 2024: 4 400 ton N/år
Ekobalans	2023: 2 000 ton pellets med NPK 9:1:1 2028: 40 000 ton pellets med NPK 9:1:1, dvs 3600 ton N, 400 ton P och K
Ekoväx	12 – 15 000 ton pellets per år med exempelvis NPK 10:3:1
Biototal	420 ton N
Gyllebo Gödning	30 000 ton produkt per år, ca 3 000 ton N och 1 000 ton P
Purac	1 800 ton pellets med NPK 7:1:3

”Som ekonomin ser ut i jordbruket kan vi inte förvänta oss att lantbrukarna på egen hand klarar av att betala något nämnvärt merpris för den nya gödseln”

SONE EKMAN

ÖKAD BEREDSKAP

Jordbruksverket råder regeringen att se över lagstiftningen för när avfall upphör att vara avfall där det saknas tydliga kriterier. Följden är att myndigheternas tolkning av regelverket kan variera från fall till fall. Ett företag kan därför inte på förhand bedöma om deras idé är tillåten eller inte.

Om företagets planer går i lås kommer Sverige vara självförsörjande på gödsel inom en femårig växtföljd räknat från 2023. Kanske kommer en del av veteskörden 2028 att kallas för svenskgodslad? Men gödselmarknaden är, liksom olje-, gas- och elmarknaden, mycket internationell. Bara för att det produceras gödsel i Sverige betyder det inte att svenska lantbrukare kommer att dra nytta av den. Det gör kanske inget i framtiden när båtar kan röra sig fritt över världshaven. Men det kan tyckas lite märkligt om en båt lastad med Fertiberias kvävegödsel i hamnen i Luleå på väg bort från Sverige möter en annan båt ute på världshaven på väg

till Sverige lastad med kvävegödsel från ett annat land. Sådan är dock logiken i internationell handel.

KOMMER DET BLI AV?

Jordbruksverkets utredare pekar på två kortsiktiga hinder som kan äventyra eller fördröja svensk produktion. Det ena är svårigheten att få miljötillstånd där de skriver att RagnsSells fått avslag för sin fosforanläggning i Helsingborg två gånger. Det återstår att se hur motsvarande process med miljötillstånd för exempelvis Fertiberia och LKAB går. Det andra hindret är, som alla känner till, den förmodade brist på elektricitet som kan uppstå i norra Sverige där fossilfri kvävegödsel får konkurrera med fossilfritt stål och det inte är förutbestämt vem som ska prioriteras. Vattenfall har en kö med förfrågningar i elområde 1 som omfattar en volym större än hela den nuvarande svenska elförbrukningen. LKAB och Fertiberia har varsin kö i Vattenfalls kö. Till slut har även priset på el en avgörande betydelse. ●

Givna partners i din raps

Det senaste mot bomullsmögel i odlingar av raps och rybs

- Ny högeffektiv aktiv substans mot bomullsmögel
- Högst skörd i de officiella Sverigeförsöken 2022*
- Flexibel användning.

*L9-8450. Vid enkelbehandling.

Mospilan® SG

- **Nyhet!** Ny längre registrering mot insektsangrepp, stadiet 50–80
- Systemiskt, ger snabbt skydd i hela plantan
- Verksam mot pyretroidresistenta rapsbaggar
- God blandbarhet med alla ogräs-, svamp-, och mikronäringsmedel.

SLUXX^{HP}

- 39 % fler pellets punkter/m² jämfört med andra snigelprodukter
- Effektiv mot alla typer av sniglar
- Bäst skydd fås genom tidig behandling i samband med eller strax efter sådd
- Upp till 6 veckors regnfasthet.

Använd växtskyddsmedel med försiktighet. Läs alltid etikett- och produktinformation före användning. Observera alla varningsfraser och symboler. Medlem i Svenskt Växtskydd.

Gödsla rätt och tillväxtreglera

Höstraps är en strategisk gröda för både miljön, klimatet och lönsamheten i växtodlingen. Men för att lyckas krävs lång växtföljd, integrerat växtskydd och anpassad kvävegödsling. Och så tillväxtreglering, förstås.

AV LENNART WIKSTRÖM

De första knopparna är synliga och på enstaka fält skiftar blomställningarna i gult. En segdragen och för rapsplantorna plågsam vinter är till ända och det blir tydligt vilka sortval – och vilken tillväxtregleringsstrategi – som varit rätt. Skillnaden mellan fälten är stora och på många håll är plantorna rejält utglesade.

GRÖDA MED RISKER

Samtidigt har odlare investerat mycket i en gröda som vid plantvägningen i höstas på många håll var mycket lovande. Råd att köra upp och så om eller chansa på att våren gynnar en kraftig bestockning är vanskliga att ge, men en svag höstraps är ändå många gånger en bättre utgång än att ta kostnaderna för en vårsådd gröda. Så länge rapsen har ett pris motsvarande dagens notering på augustiterminen på Euronext på 5,40 kr och kan ge 1 600 kg per hektar finns det ingen anledning att ersätta den med något våralternativ, även om kostnaderna gått ner sedan i höstas.

TRE ÅTGÄRDER

”Vi har sett en kraftig prisökning och samtidigt stigande kostnader för rapsen”, konstaterade Albin Gunnarsson, Svensk Raps, vid Växjö-möte i december. Sedan dess har både fröpriset och kostnader i form av bränsle och gödselmedel sjunkit, men förhållandena mellan fröpris och framför allt kvävepriset är i princip detsamma.

”Det finns tre viktiga saker du kan göra för att minska behovet av insatser och ändå hålla uppe avkastningen. Det är att ha tillräckligt långa växtföljder – något som är extra viktigt i ett högt

prisläge – hålla koll på skadegörare med gulskålar och använd kvävevågen för att förbättra växtnäringssutnyttjandet och ta vara på rapsens avkastningspotential.”

VÅGEN FÖR KVÄVEVÅGEN

Albin berättade också att det gjorts rekordmånga registreringar i Kvävevågen under hösten, 4 334 stycken, med en genomsnittlig registrerad förväntad avkastning på 4 316 kg per hektar och ett snittbehov på 89 kg kväve till våren. Tillväxtreglering noterades i 37 procent av registreringarna.

Kvävevågen har i Danmark under fyra år jämförts med en dansk, en tysk och en brittisk modell och visat sig ge bäst kväveeffektivitet, en hög skörd och även det bästa ekonomiska nettot. Kan du ange koordinaterna för provtagningsplatsen går det också utmärkt att använda dessa data för att ta fram en spridningsfil i Atfarm eller Cropsat. »

”Tillväxtreglering i rätt tid på hösten är en bra försäkring mot utvintringsskador och minskar även effekten av froster så sent som i april”

ALBIN GUNNARSSON

Tillväxtreglering i höstraps ger tydligt minskade utvintringsskador, medan skillnaden i avkastning – om än statistiskt säker – inte är större än 10–15 procent.

GLÖM INTE SVAVEL

I takt med att svavelnedfallet minskar har behovet av gödsling med svavel ökat. I synnerhet gäller det i rapsen som behöver svavel i ett förhållande ett till fem jämfört med kväve.

”Svavelbrist i rapsen går inte att häva och påverkar avkastningen kraftigt”, konstaterade Albin. ”Upp till 60 kg växttillgängligt svavel på våren är det lönsamt att tillföra svavel och därför är rekommendationen att alltid använda svavelhaltiga gödselmedel. Men dynamiken i marken är rätt okänd och kanske bör vi se svavelgödslingen över hela växtföljden.”

SMÅ EFFEKTER MOT BOMULLSMÖGEL

Från 2022 års försök med behandling mot bomullsmögel kunde Albin berätta att även om angreppen var små hade behandlingen fått signifikanta effekter i två av försöken. De preparat som ingick var Pictor Active, Propulse, Maxentis med och utan Charge, Mirador Forte och Poleposition, Zenby och Zaftra, samt Pictor Active tillsammans med Propulse.

Merskörden var mellan 180 och 360 kg, men det gick inte att se någon skillnad mellan de olika behandlingarna. I femårsmedeltal har behandlingen gett

ett netto på mellan 200 kr och 300 kr per hektar, bäst under 2022. Det bästa utbytet har varit med enkelbehandling med reducerad dos.

TILLVÄXTREGLERA

Med nya sorter och isande erfarenheter av de senare årens märkliga vintrar med värmebölja mitt i vintern och både kyla och snö sent i februari–mars är intresset och kanske även behovet stort av försök med tillväxtreglerare.

Försöken 2022 har visat på signifikant lägre utvintringsskador och merskörd på runt tio procent i Östergötland och 15 procent i Mälardalen. I försöken ser vi inte heller några signifikanta skillnader mellan preparaten, men Albin menar att vi av erfarenhet kan konstatera att Caryx, Architect och Hingios är starkare än Orius.

”Sammanfattningsvis kan sägas att tillväxtreglering i rätt tid på hösten är en bra försäkring mot utvintringsskador och minskar även effekten av froster så sent som i april”, avslutade Albin. ●

Försök med tillväxtreglerare. Medelvärde av två försök Östergötland och Västmanland

Försöksled	Avkastning, kg/ha	Rel.	Utvintring, %	Rel.
Obehandlat	3904	100	63	100
0,425 liter Orius + Gondor, st 14	4291	110	23	36
0,7 liter Caryx st 14, 0,425 liter Orius + Gondor, st 16	4309	110	10	16
0,7 liter Caryx st 14, 1,5 liter Architect + AS st 37	4334	111	12	18
1,5 liter Architect + AS st 14, 1,5 liter Architect + AS st 37	4441	114	11	17
0,6 liter Hingios st 14, 0,6 liter Hingios st 37	4407	113	12	19
1,2 liter Hingios st 14, 1,2 liter Hingios st 37	4405	113	11	19

ANSÖK NU!

Technical Service Coordinator för Sverige (m/f/d)

Värdesätter du mötet med människor och vill arbeta i en hållbar sektor med framtidsinriktad teknik?

*Isåfall är HORSCH den
perfekta arbetsgivaren för dig!*

Mer information finner du på
horsch.com/jobs

HORSCH Maschinen GmbH Sitzenhof 1 • 92421 Schwandorf

SVAMPMEDEL

PENGAR VÄXER INTE PÅ TRÄD ...

...men väl i din raps!

Pictor® Active

Försök* i raps med Pictor® Active, gav den mest effektiva svampbekämpningen inkl. ljusbladfläcksjuka.

Pictor® Active har i försöken gett högst merskörd.

Det gör Pictor® Active till Sveriges starkaste och bredaste svampmedel i raps.

Pictor® Active gav högre skörd och täckningsbidrag än övriga svampmedel i raps.

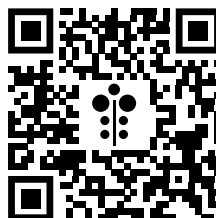

Sjukdomar	Pictor Active®	Propulse®	Mirador Forte®
Bomullsmögel	★★★★(★)	★★★(★)	★★★
Alternaria	★★★	★★★	★★(★)
Ljus bladfläcksjuka	★★★★(★)	★★(★)	★★

★ = svag effekt
★★ = viss effekt
★★★ = god effekt
★★★★ = mycket god effekt
(★) = halv stjerne

Effekt af svampemidler
i vinterraps.
Tabel 14, s. 155, uddrag,
Landsforsøgene 2022

LÄS MER

BASF
We create chemistry

Effekt är utvärderad efter - Pictor Active och Propulse 1 l/ha. Mirador Forte 1,5 l/ha. Propulse registrerat varumärke för Bayer Crop Science. Mirador Forte registrerat varumärke för Adama. Använd växtskyddsmedel med försiktighet. Läs alltid etikett och produktinformation före användning. Observera alla varningsfraser och symboler. BASF är medlem i Svenskt Växtskydd.

Odlingen av palmolja sätter ett hårt tryck på europeisk oljeväxtodling. Bild från Sawit Sumbermas Sarana's oljepalmsplantering på Borneo.

Palmoljan

– ny konfliktlinje mellan EU och Asien

EU vill förbjuda användning av palmolja i biodrivmedel från 2030 och har dessutom förbjudit användningen av palmolja från skog som avskogats efter 2020. Men på indonesiska Borneo jäser missnöjet bland producenterna. Orättvis särbehandling eller rimlig miljöpolitik? Det beror på vilken sida man står.

AV JOAKIM RÅDSTRÖM

Rysslands invasion av Ukraina har snabbt drivit upp priserna på bland annat rapsolja, och många livsmedelstillverkare har nu istället börjat använda palmolja i sina produkter. Parallellt har jakten på eftertraktade biodrivmedel gjort att producenter blandat in palmolja i bränslemixen. Men nu ska det bli stopp för denna utveckling, åtminstone inom EU.

I slutet av förra året kom Europaparlamentet och Europeiska unionens råd överens om att förbjuda import av produkter som kan anses ha bidragit till avskogning. När den nya förordningen har trätt i kraft kommer producenter och handlare att få 18 månader på sig

att anpassa sig till de nya reglerna, undantaget småföretag, som får en längre anpassningsperiod.

IMPORTFÖRBUD

Den nya förordningen kommer att förbjuda import av palmolja och dess fraktioner, tillsammans med andra råvaror som kaffe, soja och kakao, kopplade till avskogning. Alla varor som har producerats sedan den 31 december 2020 kommer att beröras.

En av dem som har sett till att det blir så är den tjeckiska EU-parlamentarikern Kateřina Konečná.

”Detta är mycket goda nyheter, eftersom importörer kommer att behöva

UTBILDA DIG TILL

DRIFTLEDARE

MER INFO ►
Öppna mobilkameran
och följ länken!

LANTBRUK DRIFTLEDNING YRKESHÖGSKOLAN (YH)

DIN UTVECKLINGSMÖJLIGHET TILL EGET FÖRETAGANDE ELLER STIMULERANDE LEDARJÖBB! 200 YH-POÄNG

013-227910

WWW.NBG.NU

Följ oss på

ANSÖK SENAST 15/5
För start 16/10

Vreta

UTBILDNINGSCENTRUM

”Importörer kommer att behöva se till att deras import gjordes på ett hållbart sätt, vilket leder till minskad avskogning”, säger den tjeckiska EU-parlamentarikern Kateřina Konečná.

se till att deras import gjordes på ett hållbart sätt, vilket leder till minskad avskogning”, säger Konečná per mejl.

Konečná hoppas också att EU, i och med att de är först med denna sorts förordning, kommer att inspirera andra länder och regioner att anta liknande regler.

SKILLNAD MELLAN DRIVMEDEL

Parallellt har också unionen beslutat att fasa ut palmolja för inblandning i biodrivmedel från 2030. Pär Holmgren, EU-parlamentariker som är invald för Miljöpartiet i Sverige och sitter i parti-gruppen De gröna, förklarar bakgrunden.

”Biodrivmedel klumpas ofta ihop när man diskuterar klimatnyttan. Men det är en enorm skillnad på om vi till exempel i Sverige producerar lite biogas jämfört med sådan här produktion som ofta har en väldigt stor negativ påverkan på klimatet”, säger han.

”Vi har områden som bara är till för bevarande av biologisk mångfald, inte plantering”

HENKY SATRIO WIBOWO

INTE SÅ POSITIVT

Forskning har visat att palmolja, något oväntat, kan ha tre gånger så negativ klimatpåverkan som vanliga fossila bränslen – inte minst genom substitutions-effekten, där monokulturer av oljepalmer ersätter klimatnyttigare och biologiskt mycket rika biotoper som regnskog.

Palmolja som biobränsle har delat drivmedelsproducenterna. Preem, Circle K och OKQ8 har redan sedan tidigare stoppat den från sina biobränslemixer, medan Shell och St1 har fortsatt använda den. Ännu fler drivmedelskedjor använder palmoljebiprodukten PFAD.

Finska Neste, världens största producent av biodiesel och flygdiesel, levererar PFAD till den nordiska marknaden. De har flera gånger kritiserats för att man använder sig av miljömässigt och socialt oansvariga leverantörer.

ÖFÖRSTÅENDE

Borta i Sydostasien är debatten dock fullkomligt annorlunda och de stora producentländerna Indonesien och Malaysia förstår inte kritiken. Länderna säger sig bli orättvist diskriminerade och skickar högnivådelegationer till EU för att få unionen att ändra åsikt.

Vi besöker staden Pangkalan Bun på indonesiska Borneo och träffar Henky Satrio Wibowo, hållbarhetschef vid stora

palmoljekoncernen Sawit Sumbermas Sarana. Tidigare har han bland annat jobbat sex år på en miljöorganisation.

”Vi är många som tycker det är underligt att EU har gått in på den här vägen nu. För genom kriget i Ukraina har produktionen av matolja gått ned rejält – och det påverkar redan folk i EU. Priserna blir höga”, påpekar han när vi åker mot plantagerna.

ANDRA MARKNADER

Att nu inte Sawit Sumbermas Sarana kommer att få sälja sina produkter till EU ser han inte som något större problem. Istället kan de sikta mot marknaderna i USA, Indien eller den redan idag största kunden Kina. Dessutom menar Henky Satrio Wibowo att företaget tar långtgående hållbarhetshänsyn

”Det är en enorm skillnad på svensk biogas jämfört med sådan produktion av palmolja, som ofta har en väldigt stor negativ påverkan på klimatet”, säger EU-parlamentarikern Per Holmgren.

Test av Klumprotsjuka i jordprov

Tel 040 6928001
agritech.sweden@intertek.com
Mer information och följesedel finner du på www.scanbidiagnostics.com

Prov lämnas eller skickas till:
Intertek ScanBi Diagnostics AB
Elevenborgsvägen 2, 234 56 Alnarp

Som ett led i Sawit Sumbermas Saranas hållbarhetsarbete samdriver ägarbolaget oljepalmsodlingen med köttboskapsuppfödning.

”Vi är många som tycker det är underligt att EU har gått in på den här vägen nu när kriget i Ukraina har gjort att produktionen av mätolja gått ned rejält”, säger Henky Satrio Wibowo, hållbarhetschef på Sawit Sumbermas Saranas.

både inom ramen för certifieringsstandarden RSPO och frivilligt därutöver.

”Här har vi ett område som bara är till för bevarande av biologisk mångfald, inte plantering. Det är en del av vårt ansvar som odlare. Vi rapporterar genom RSPO-standarden, och rapporterna måste först bekräftas hos en fristående kontrollant.”

GYNNSAM CERTIFIERING

RSPO har dock kritiserats i omgångar för att vara för styrt av palmoljeföretagen själva och inte i tillräcklig grad begränsa avskogning. Andra rapporter har samtidigt pekat på att certifierade odlingsområden har medfört väsentligt större sociala och miljömässiga nyttor än ickecertifierade områden.

Vi åker genom företagens planteringar. Kilometer efter kilometer med oljepalmsmonokultur. Smala ljusstrimmor silas genom palm-

bladen ned till marken nedanför. Under palmerna endast gräs och annan enklare lågvegetation. Det är tyst med undantag för bladens rasslande, till stor skillnad från regnskogen på andra håll.

MED KÖTTDJUR

Här och där skymtar även några kor fram mellan palmerna. Som ett led i Sawit Sumbermas Saranas hållbarhetsarbete samdriver ägarbolaget oljepalmsodlingen med köttboskapsuppfödning. Vi stannar till vid en av rancherna, där kossor står och tuggar i sig en pelleterad mix av palmfruktsrester och kassava. På andra håll får boskapen gå runt i palmplantagerna och beta ogräs.

”Vi delar förtjänster inom företagsgruppen. Mängden herbicider som krävs till plantagerna kan reduceras. Och 70 procent mindre foder behövs tack vare att boskapen kan beta i plantagerna”, berättar Henky Satrio Wibowo.

FÅ SKADEGÖRARE

En skylt efter vägen leder till ett inköpsföretag av palmfrukt. Vi stannar till för att titta och klämma på den populära, ökända grödan. När man trycker på frukterna märker man snabbt vilket otroligt högt oljeinnehåll de har. Av just

den anledningen slipper odlarna dessutom skadedjur, förutom råttor, som är de enda som behöver hållas efter på plantagerna.

Att palmolja är lönsamt råder det inget som helst tvivel om. Priserna får röra sig inom ett smalt intervall som bestäms av regeringen. Flera uppköpsföretag finns etablerade i området vi besöker och de skyltar tydligt hur mycket de erbjuder per kilo oljepalmsklasar.

EKONOMIN DRIVER

Ett av dem, MUA, erbjuder 2 550 rupier per kilo, eller lite mindre än två kronor – men då kan en enda klase väga 20, 40 och ibland upp till 60 kilo. Varje palm kan bära flera klasar och ger skörd i ett fantastiskt tempo – runt en gång varannan vecka, eller 24 gånger per år.

För ett hektar palmoljetråd kan en bonde få motsvarande runt 1 400 kronor per skörd. Med två skördar blir det 2 800 kronor.

”De flesta bönder häromkring har i alla fall två hektar”, påpekar Henky Satrio Wibowo.

Därmed får bönderna in motsvarande uppåt 6 000 svenska kronor i månaden. Det är tre gånger den genomsnittliga inkomsten i landet. ●

Oljepalmsfrukt.

Fem sätt att undvika opportuna medlemmar

Kollektiva organisationer lider ofta av att medlemmar är gratispassagerare. Opportunister försöker dra nytta av organisationen utan att bidra i motsvarande mån. Här finns en ond cirkel, såtillvida att när viktiga medlemmar agerar opportunistiskt, kommer andra att bli mindre lojala och organisationen försvagas successivt.

UNDERSÖKTE LOJALITET

En grupp av forskare har undersökt vad som påverkar medlemmar att vara lojala. De bygger på data från en webbaserad survey bland spanska lantbrukskooperativa föreningar inom alla möjliga branscher. Det kom in 99 användbara intervjuformulär från primärföreningarna.

Forskarna sökte igenom litteraturen om hur kollektiva organisationer hanterar medlemmarnas opportunistik och då fann de fem mekanismer. Dessa utesluter inte varandra, utan tvärtom kompletterar de varandra. Den empiriska studien visar dock att inte alla mekanismer är lika effektiva.

KONTROLL

För det första handlar det om reglerna i föreningarnas stadgar och avtal. Medlemmar ska ge korrekta upplysningar om sin produktion, sköta sina djur och följa leveransavtalen. Då måste föreningen hitta de medlemmar som inte följer reglerna och vidta åtgärder, som gör att medlemmarna upplever en risk att bli upptäckt och få efterräkningar. Detta kräver en svår balansgång för föreningarna eftersom kontrollerna kostar pengar, men å andra sidan är det också kostsamt om föreningen mister in anseende hos medlemskåren och hos allmänheten.

Övervakning, kontroll och bestraffning leder till mindre opportunistik men det får enligt författarna inte drivas in absurdum, då det hämmar medlemmarnas företagande och självständighet. Det finns en mättnadspunkt, efter vilken medlemmarna blir så upprörda att de försöker bli än mer opportunistiska.

ÖMSESIDIGT INTRESSE

För det andra kan medlemmarna bli mera lojala om de har investerat på sätt, som länkar ihop deras lantbruksföretag med föreningen. Då inser medlemmen att vad som är bäst för honom eller henne själv är också bäst för föreningen. Det uppstår ett intressesammanfall. Studiens resultat kan emellertid inte visa att detta gäller generellt. Det kan till och med vara tvärtom eftersom en medlem som investerat sig fast i föreningen kan anse sig ha rätt att ha extra fördelar. Resonemanget gäller dock för medlemmar som har gjort mycket stora sådana investeringar, men då kan det tänkas att de faktiskt får en positiv särbehandling av föreningen.

BELÖNA LOJALITET

Den tredje möjligheten är att föreningen styr genom ekonomiska belöningar till de medlemmar som bidrar till föreningen. Detta handlar om att föreningen differentierar sina priser och villkor utifrån vad medlemmen presterar. Det är närmast självklart att medlemmar ska belönas när de bidrar till att föreningen får lägre kostnader och högre intäkter, men enligt studien kan den ekonomiska belöningen gå till överdrift.

Det finns en risk att föreningen ger avkall på transparens och öppenhet, vilket kan hota känslan av rättvisa och likabehandling. Vidare kan föreningens prispolitik bli så komplicerad att medlemmen inte helt förstår den. En extrem prisdifferentiering kan till och med skapa mera opportunistik, såtillvida att vissa medlemmar utnyttjar systemet.

SELEKTIVT MEDLEMSKAP

Åtgärd nummer fyra består i att föreningen försöker få medlemmar som har högst sannolikhet att sköta sig väl och försöker slippa medlemmar som kan vara illojala. Man kunde tro att en förening skulle få mera sammanhållning i medlemskåren, om den mer eller mindre väljer sina medlemmar men enligt studien kan det tvärtom bli groll.

Författarna tror att medlemskåren ofta är så pass homogena i kulturella, produktionsmässiga och ekonomiska hänseenden att ytterligare åtgärder inte hejdar gratispassagerarbeteendet.

LAGOM GEMENSKAP

Den femte möjligheten gäller de sociala relationerna inom medlemskåren. När medlemmarna upplever en gemenskap minskar deras vilja att vara gratispassagerare. De sociala relationerna har stor betydelse för tilliten och engagemanget, men det finns begränsningar.

Forskarna fann att om gemenskapskänslan redan är tämligen hög, har det ingen betydelse om den blir ytterligare högre. Igen finns en mättnadspunkt efter vilken nya medlemmar har svårt att komma in i gemenskapen, och det kan finnas en risk för maktkoncentration om det finns en mycket stark gemenskapskänsla inom en grupp.

Vill du läsa mera?

Hernández-Espallardo, M., Arcas-Lario, N., Sánchez-Navarro, J. L., & Marcos-Matás, G. (2022). Curbing members' opportunism in first-tier and federated agricultural marketing cooperatives. *Agribusiness*, 38, 195–219. <https://doi.org/10.1002/agr.21718>

JERKER NILSSON
INSTITUTIONEN FÖR EKONOMI,
SLU UPPSALA

Lätt att förutse presskommunikéer från Lantmännen

Lantmännen ökar både resultat och insatsutdelning över tiden. Det är fullt naturligt då huvuddelen av Lantmännens resultat stannar kvar i föreningen och därmed ökar eget kapital över tiden, vilket också ger möjlighet att öka beloppen som delas ut till medlemmarna.

AV HÅKAN ROSENQVIST

Lantmännen kom med sin senaste bokslutskommuniké och pressmeddelande den 7 februari 2023 för räkenskapsåret 2022 med rubriken "Starkt resultat i Lantmännen ger rekordutdelning till svenska lantbrukare." Denna rubrik påminner väldigt mycket om rubrikerna 2014 till 2021 års pressmeddelanden om bokslutskommunikéerna, förutom år 2018. Variationen

på rubrikerna i pressmeddelandena har inte varit särskilt stor. På förhand kan vi räkna ut ungefär hur 2023 års pressmeddelande kommer att set ut, sannolikt något i likhet med "Nytt rekordresultat i Lantmännen 2023 – föreslår den högsta utdelning någonsin."

MINDRE KONJUNKTURKÄNSLIGT

Att resultat och utdelning stiger över tiden är fullt naturligt. Eftersom Lantmännen endast delar ut en del av vinsten stannar vinstmedel kvar i föreningen som eget kapital och generar nya vinster följande år. Det gör att både eget kapital, resultat, utdelning och omsättning kan förväntas stiga över tiden. Detta är inget unikt för Lantmännen utan gäller normalt sett över tid även för de flesta större väletablerade börsnoterade bolag som uppvisar vinst.

Lantmännen har ofta en lägre konjunkturkänslighet än vissa andra branscher som exempelvis skogsindustrin, vilket gör att Lantmännen har jämnare resultat och utdelning än vad exempelvis Södra Skogsägarna har för de olika åren.

MER ÄN HÄLFTEN KVAR

Av det senaste årets resultat efter skatt på 1 791 miljoner kronor är föreslagen utdelning i form av återbäring och efterlikvid 374 miljoner kronor samt insatsutdelning på 403 miljoner kronor, vilket tillsammans blir 777 miljoner kronor eller 43 procent av resultatet efter skatt. Därmed stannar det kvar 1 014 miljoner kronor kvar i Lantmännen av den totala vinsten.

Den del av vinsten som stannar i föreningen i form av ökat kapital kan vid god förvaltning förväntas ge en avkastning framöver, vilken i sin tur kan öka kommande års resultat och därmed även kunna öka kommande års utdelningar. Genom att detta upprepas år efter år ökar därmed även Lantmännens omsättning, resultat och utdelning över tiden.

Därmed är det inte orimligt att förvänta sig att kommande rubriker på pressmeddelandena har liknade buskap som tidigare år och innehåller orden "rekordresultat" och "högsta utdelningen någonsin."

TILLBAKABLICK

Om vi ser tillbaka tio år i tiden på Lantmännens utveckling kan vi utifrån tabellen till höger konstatera att de olika beloppen som omsättning, resultat och eget kapital växer över tid. Därmed kan vi även framöver förvänta oss ökade resultat och ökade utdelningar.

Antalet medlemmar i Lantmännen har minskat under de senaste tio åren. När omsättning, resultat och eget kapital växer i Lantmännenkoncernen och antalet medlemmar minskar, innebär detta en procentuellt större tillväxt per medlem än procentuell tillväxt inom Lantmännenkoncernen.

För varje insatskrona finns det i runda tal sex kronor i eget kapital i Lantmännen. Foto Adobestock

”Nytt rekordresultat i Lantmännen 2023 – föreslår den högsta utdelningen någonsin”

STÖRRE MEN FÄRRE

Förhållandet mellan eget kapital i Lantmännen och insatsernas storlek har hållit sig relativt jämnt på cirka sex gånger större eget kapital än insatsernas storlek. Det innebär att för varje insatskrona finns det i runda tal sex kronor i eget kapital i Lantmännen. Marknadsvärdet på Lantmännen och dess dotterbolag är dock betydligt högre än storleken på eget kapital.

Antalet medlemmar i Lantmännen har minskat. De som slutat som medlemmar har fått tillbaka sina inbetalda insatser och kanske sålt sina emitterade insatser för i storleken 30–40 procent över de emitterade insatsernas nominella värde. Dessa medlemmar har under sin medlems-tid endast fått ut en del av Lantmännens vinster i form av utdelningar. Huvuddelen av resultatet har stannat kvar i Lantmännen och gjort att de kunnat öka eget kapital och resultat över tid.

FRÅN ÄLDRE TILL YNGRE

Detta innebär en stor kapitalomfördelning från tidigare medlemmar till nuvarande och framtida medlemmar.

Om avkastningen på eget kapital i Lantmännen antas vara tio procent och 40 procent av resultatet antas delas ut tar det cirka tolv år för Lantmännen att fördubbla resultat och eget kapital, obeaktat vissa förändringar av insatskapital. Om antalet medlemmar under samma tid minskar kommer eget kapital och resultat per medlem att öka kraftigt framöver.

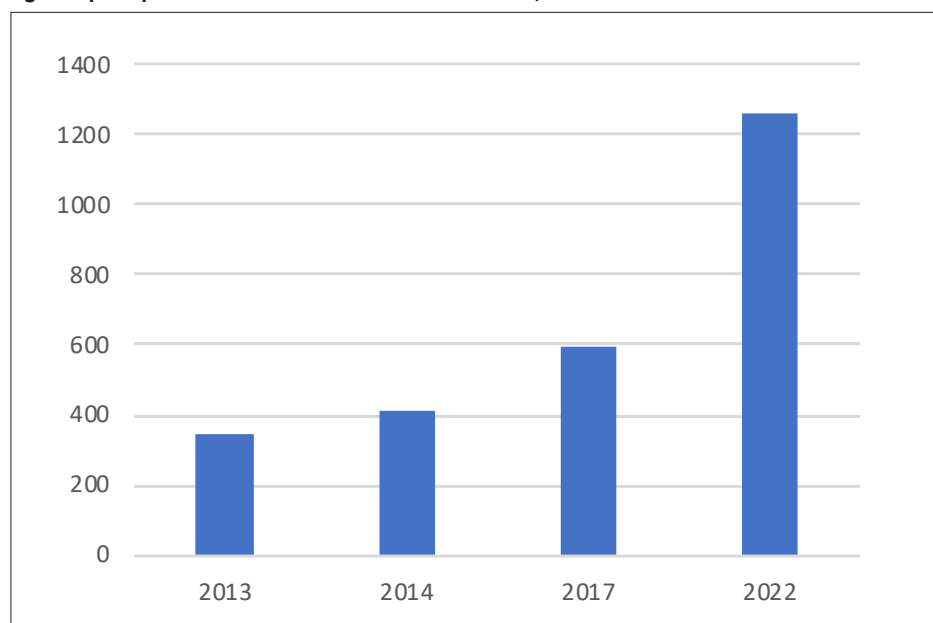
Detta gör att frågan kan ställas hur mycket kapital som skall vara kvar i Lantmännen och hur mycket kapital som skall delas ut till medlemmarna. Denna fråga är speciellt intressant för dem som kommer att sluta som medlemmar i Lantmännen. ●

Utveckling av antal medlemmar, omsättning, resultat, eget kapital och insatskapital för Lantmännenkoncernen samt per medlem för åren 2013, 2014, 2017 samt 2022.

	2022	2017	2014 *	2013
Antal medlemmar	18 256	25 021	28 617	32 082
Nettoomsättning, MSEK	60 612	39 686	32 666	33 802
Nettoomsättning per medlem, tusen kr	3 320	1 586	1 141	1 054
Årets resultat, MSEK	1 791	1 305	1 225	100
Årets resultat per medlem, tusen kr	98	52	43	3
Avkastning på eget kapital, procent	8,3	9,0	10,6	0,9
Eget kapital MSEK	22 932	14 948	11 876	11 044
Eget kapital per medlem, tusen kr	1 256	597	415	344
Insatskapital MSEK	4 027	2 464	1 977	1 903
Insatskapital per medlem, tusen kr	221	98	69	59
Eget kapital per insatskrona	5,68	6,09	6,01	5,83

*Anledningen till att 2014 är med i tabellen är att år 2013 är inget representativt år ur resultatsynpunkt för perioden 2013 till 2022. Alla år efter år 2013 har haft resultat på över en miljard kronor, medan resultatet år 2013 var endast 100 miljoner kronor.

Eget kapital per medlem i Lantmännen 2013–2022, tusen kronor.

Källa: Lantmännen

Rubriker på pressmeddelanden med presentation av bokslutskommunikéer för åren 2014 till 2022.

- 2022 "Starkt resultat i Lantmännen ger rekordutdelning till svenska lantbrukare"
- 2021 "Nytt rekordresultat för Lantmännen"
- 2020 "Lantmännens resultat för 2020 är det högsta någonsin"
- 2019 "Lantmännens resultat för 2019 är det högsta någonsin"
- 2018 "Starkt resultat för Lantmännen 2018 men lägre än föregående år till följd av torkan och lägre etanolpris"
- 2017 "Lantmännen presenterar ytterligare ett rekordresultat – och föreslår den högsta utdelningen någonsin"
- 2016 "Lantmännen levererar rekordhøgt resultat – och föreslår rekordutdelning"
- 2015 "Stark resultatförbättring i Lantmännen"
- 2014 "Lantmännen ökar resultatet och föreslår historiskt hög utdelning"

Gör verkstad av livsmedelsstrategin!

Nu öppnas det för dialog om livsmedelsstrategin för nästa period, både lokalt och nationellt. Nu är det dags att delta och komma med inspel så att nästa försök till livsmedelsstrategi ger större skillnad.

Regeringen söker synpunkter och inspel för livsmedelsstrategin 2.0. Samtidigt pågår regionalt arbete med att samla in tankar, idéer och synpunkter för livsmedelsförsörjning och livsmedelsstrategier. Så här långt är det få som har märkt att vi har en livsmedelsstrategi så behovet av att förändra arbetet till det bättre är stort.

De tre delarna av strategin är fortfarande relevanta; regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation. Regler och villkor är något som borde vara enkelt för politiken och myndigheterna att påverka men det förenklingsarbete som har varit en ambition hos regering och riksdag även tidigare har aldrig givit någon skillnad. Nu är det dags för nya tag!

BRIST PÅ KUNSKAP

En av huvudorsakerna till att förenklingsarbetet och livsmedelsstrategins mål för regler och villkor misslyckats är brist på kunskap på de myndigheter som arbetar med lantbruksfrågor. I tillsyn av lantbruksföretag och i handläggningen av tillståndsärenden samt hos vägledande myndigheter saknas gedigen kunskap om lantbruksproduktion. Dessutom saknas kunskap om risker och åtgärder för miljön med inriktning på lantbruk.

För att kunna ta bra beslut krävs mer än att en person i arbetsgruppen har titeln miljösekreterare. Det måste finnas fördjupad kunskap om lantbrukets miljöfrågor, om relevanta åtgärder i den kontexten och bred insikt i hur verksamheterna bedrivs praktiskt och tekniskt. Det måste bli ett slut på "copy past-eran" där ett beslut baseras på det förra beslutet istället för den faktiska situationen i det aktuella ärendet.

NOGGRANNHET OCH FORMALIA

Bristen på kunskap gör att handläggare på myndigheter har svårt att sortera ut vad som är de centrala frågorna för respektive ärende. För att ändå försöka göra ett bra arbete läggs fokus på formalia och på vägledande mallar. Ofta är formalian och vägledningen generell och byggd för att inte missa något område.

Med mindre byråkrati blir det mer tid till att utveckla lantbruksföretagen och uppnå en ökad livsmedelsproduktion.

Det betyder dock inte att allt är relevant för alla situationer. Exempelvis är vägledningen för att ge tillstånd för användning av bekämpningsmedel i vattenskyddsområden skriven för att täcka in alla typer av situationer.

Det betyder inte heller att alla vattenskyddsområden har samma förutsättningar och behov av samma åtgärder. Men kommunerna har inte kompetens att bedöma vilka faktorer som är relevanta i ett enskilt fall och därför läggs lika stort fokus på alla delar av "checklistan". Stort arbete läggs på oväsentligheter i handläggningen och många beslut innehåller onödiga begränsningar som inte gör skillnad för miljön.

FÖRETAGENS ANSVAR

Det är alltid företagen som skall göra arbetet och tillhandahålla information och utredningar som är relevanta för prövningen. Eftersom myndigheten inte har tillräcklig kunskap att bedöma vad som är relevant krävs det systematiskt in mer utredningar än vad som är nödvändigt. Det är lätt att be om mer när det inte är egna resurser som tas i anspråk. Tyvärr kombineras det med

"Det är ett systemfel att företagen ska gå till domstol för att myndigheterna skall få veta hur de skall utföra sitt arbete"

en utbredd inställning i myndighetsvärlden att det är bra om företagen överklagar. Dåliga beslut avfärdas med uppmaningen "du kan ju alltid överklaga".

Men företagen kan inte överklaga allt, det finns inte tid, det finns inte resurser och det ger enorma fördröjningar i företagets verksamhet. Det är ett systemfel att företagen ska gå till domstol för att myndigheterna skall få veta hur de skall utföra sitt arbete. Livsmedelsstrategin måste ge myndigheterna i uppdrag att själva ta ansvar för kvaliteten på sitt arbete. Varje överklagan borde vara ett misslyckande för processen och för myndigheten.

SPECIALISTER I SAMVERKAN

Ingen kan göra ett komplext arbete ensam. Det är hög tid att inse att det behövs specialister från alla håll som arbetar tillsammans med respekt och ödmjukhet inför varandras kompetenser. Det gäller även då kompetensen inte sitter på en myndighet eller på ett universitet. För att förena lönsamt företagande, hög livsmedelsproduktion och miljöhänsyn krävs många kompetensområden. Det måste genomsyra alla frågor och alla beslut.

Våra myndigheter måste lämna skrivborden och på allvar samverka med alla som kan bidra med de kunskaper och erfarenheter som de själva inte besitter. Myndigheterna måste bli skickligare och de måste våga lyssna på branschens kunskap och släppa tanken att alla som inte är på myndigheten är osakliga lobbyister som försöker lura dem.

LIVSMEDELSSTRATEGIN 2.0

Delta med förslag och inlägg i livsmedelsstrategiarbetet, exempelvis på li.livsmedelsstrategin.2.0@regeringskansliet.se. Ställ krav på att riksdag och regering ger tydligare instruktioner om hur myndigheter skall utföra sitt arbete. Det är dags att se till att kompetens och relevans är det som styr myndighetsarbetet.

Myndigheterna behöver öka sin klokskap, de behöver ta ansvar för sina beslut istället för att skjuta över det ansvaret på domstolsväsendet, regelparagraferna och företagen. Kräv mer samverkan, mer faktisk sakkunskap och skapa därmed bättre förutsättningar för livsmedelsföretagen och hänsyn till miljön. ●

MALIN LOVANG,
LOVANG LANTBRUKSKONSULT

Staldlösningar med
dine kvægs sundhed
og helbred i centrum

10 ÅRS
GARANTI

Elista latexmadras

- ✓ 100% latex med 4 mm. topdug med indvævet tekstilforstærkning.
- ✓ Forebygger hævelser og sår.
- ✓ Høj komfort med længere liggetid.
- ✓ Tykkelse: 4, 5 og 8 cm. Dybde: 180 og 160 cm. Tæthed: 300 kg./m³.
- ✓ Monteres med PVC-skiner og søm.

15 ÅRS
GARANTI

Aquastar vandmadras

- ✓ Dokumenteret 42% længere liggetid.
- ✓ Øget mælkeproduktion med bedre økonomi til følge.
- ✓ Koens haser beskyttes for hudafskrabbinger.
- ✓ Nedsætter koens varmestress.
- ✓ Øget komfort for koen.
- ✓ Længere liggetid.
- ✓ Ingen trykpunkter – optimal blodcirkulation.

For priser samt en nærmere snak om de mest optimale løsninger for dig og dine kvæg, kontakt os på mail eller telefon. Vi er din ekspert indenfor gummigulve og madrasser.

STALD
MÆGLERNE A/S

Staldmæglerne A/S • Tirslundvej 34 • DK-6650 Brørup
Tlf. (+45) 76 60 00 03 • info@staldmaeglerne.dk • staldmaeglerne.dk

Mellangrödor
stort sortiment – många arter

Olssons
OLSSONS FRÖ AB

FRÖ

Orter Sanering Kvävefixerande

Olssons Frö, Mogatan 6, 254 64 Helsingborg • Tel: 042-25 04 50
• info@olssonsfro.se • www.olssonsfro.se

Ny ordförande och nya krafter

Sveriges Mjölkbönders årsmöte hölls den 27 mars i Ramnereds bygdegård utanför Vänersborg. Det inleddes med ett studiebesök hos Emil Carlgren och Jessica Birgersson som driver en mjölkgård som ligger precis intill bygdegården. Emil och Jessica tog över gården för några år sedan och har därefter utvecklat den med bygge av ungdjursstall, plansilo och gödselbrunn med mera.

TACK STEFAN!

Efter en stärkande lunch inleddes själva årsmötet. Förutom sedvanliga årsmötesförhandlingar avtackades Stefan Gård som efter många år avgick som ordförande och styrelseledamot. Han fick blommor och lämpligt nog en ko, dock gjord av lera. Ett stort tack från oss alla till dig Stefan för allt engagemang och tid som du lagt på vår förening.

Även Magnus Svensson, som beslutat sig för att sluta med mjölkproduktionen, avtackades då han lämnar styrelsen.

NYA STYRELSEN

Till ny ordförande valdes Claes Jonsson medan Ulrik Isleborn och Mats Karlsson delar på vice ordförandeposten. Övriga i styrelsen är Petter Pettersson, Åsa Augustsson och som nyvald ledamot Johan Arnoldsson.

Valberedningen består av Elin Torstensson, Tommy Bengtsson, Johan Andersson, Rikard Mikaels och Markus Johansson.

ÅRETS TRIGGER

Priset för Årets Trigger delades ut till Kersti Linderholm. Motiveringen är: "Kersti är en flitig debattör som rakryggat står upp för traditionell och beprövad vetenskap inom lantbruket. Detta även mot företag och organisationer som med ej underbyggd klimat- och hållbarhetsfakta som underlag försöker marknadsföra sig. Kersti får priset för denna rakryggade och modiga hållning för ett vetenskapsbaserat jordbruk."

En diskussion om hur vi ska bredda verksamheten fördes och beslut togs på att

Styrelsen består nu av:

ORDFÖRANDE

Claes Jonsson, Bankebolet, Tibro
070-301 09 31, bankebolet@gmail.com

VICE ORDFÖRANDE

Ulrik Isleborn, Södra Isaryd, Aneby
070-252 90 27, isarydab@gmail.com

ANDRE VICE ORDFÖRANDE

Mats Karlsson, Heden, Boden
070-395 48 66, emg.karlsson@gmail.com

LEDAMÖTER

Johan Arnoldsson, Arnoldsgården, Båstad
076-167 21 67, bjko10761@bjarenet.com

Petter Pettersson, petterpet@me.com

Åsa Augustsson, knegoffs@hotmail.com

bilda ett råd med andra medlemmar som kan komma med förslag till styrelsen och hjälpa styrelsen att driva vissa frågor.

BESÖK AV LANDSBYGDSDMINISTERN

Efter att ordinarie årsmöte var slut fick vi glädjande nog besök av landsbygdsminister Peter Kullgren. Han berättade om det arbete som regeringen påbörjat. Därefter fick vi en frågestund där allt från rovdjur till reduktionsplikt diskuterades.

SKÅNING IN I STYRELSEN

- Johan Arnoldsson är 55 år. Han har i nuläget 50 mjölkkor och 70 ha åker. Planer finns på att utöka verksamheten och att sönerna även går in i företaget. Johan vill ha rättvisa villkor för mjölkproduktionen vad gäller lagar och regler och annat.

Emil Carlgren och Jessica Birgersson visade sin mjölkproduktion. Här tillsammans med Claes Jonsson och Peter Kullgren.

Sveriges Mjölkbönder startades 2006 med syftet att öka lönsamheten och förbättra villkoren för svensk mjölkproduktion. Från och med juni 2019 ingår en prenumeration på Lantbrukets Affärer i medlemskapet och därmed lyfter tidningen de frågor som är relevanta för oss. På vår hemsida www.sverigemjolkbonder.se finns all information om oss.

ORDFÖRANDE

Claes Jonsson
070-301 09 31
bankebolet@gmail.com

VICE ORDFÖRANDE

Ulrik Isleborn
070-252 90 27
isarydab@gmail.com

ANDRE VICE ORDFÖRANDE

Mats Karlsson
070-395 48 66
emg.karlsson@gmail.com

Hur många organisationer klarar vi inom lantbruket?

Antalet lantbrukare har under en lång tid minskat i Sverige. Gårdarna har vuxit men vi har också minskat produktionen totalt sett. Trenden verkar fortgå med minskande produktion även om det tillfälligt är en produktionsökning på mjölk.

Det som däremot inte minskar är den överrock, även kallad "overhead", som vi har. Listan över organisationer och företag som lever helt eller delvis på grund av oss kan

göras lång: LRF Mjölk, LRF, Svensk Mjölk, Hushållningssällskapet, Växa, Svenskt Sigill, Kiwa, Smak, SGS, Krav, SLU, och så vidare. Utöver alla dessa organisationer, har tjänstemän inom mejerier, länsstyrelser, jordbruksverket, kommuner, rådgivare med flera, också sin inkomst tack vare oss.

MER ÄN LAGEN FÖRESKRIVER

Många av dessa organisationer ställer dessutom till konkreta bekymmer på gårdsnivå

med alla detaljregleringar, information till myndigheter och de går längre än lagkraven. Vad är agendan med att gå utöver lagkraven? Hur ska vi klara all den press som alla dessa regler och annat som dessa organisationer tynger oss med? Hur nära är vi att komma till den situationen att vi har fler kontrollanter och tjänstemän runt oss än det finns heltidslantbrukare? Eller är vi redan där?

Styrelsen för Sveriges Mjölkbönder

Claes Jonsson, ny ordförande: "För oss gäller det att värna den enskilda mjölkbonden"

• Claes Jonsson från Bankebolet utanför Tibro är sedan årsmötet 27 mars ny ordförande för Sveriges Mjölkbönder. Han är inte helt okänd, varken för medlemmarna eller för oss som följt föreningen under flera år.

"Jag satt i Arlas kretsråd och såg hela tiden hur lönsamheten blev sämre och hur kraven även från våra egna föreningar ökade utan att vi fick mer betalt", berättar Claes. "Samtidigt matades jag med hur negativa och tråkiga Sveriges Mjölkbönder var när de lyfte de här frågorna. Till slut insåg jag att även jag måste engagera mig och bli besvärlig."

KRÅNGEL OCH LÖNSAMHET
Vilka frågor kommer styrelsen att driva med dig som ordförande?

"Vi har redan satt fokus på de viktigaste frågorna med den

dåliga lönsamheten och krångel med regler, så det kommer inte att bli några stora tvära kast", säger Claes. "Vi kommer att fortsätta hävda lika konkurrensvillkor och försöka jobba mot kraven från mejerierna som hela tiden ökar medan kraven från övriga samhället verka minska, där det idag bara är lägsta pris som gäller."

NYTT ARBETSSÄTT

Vid årsmötet aviserade också styrelsen att den kommer att ändra arbetssättet.

"Vi lägger mycket tid på att driva föreningens frågor och nu kommer vi att engagera fler i arbetet, bland annat med att ha två vice ordförande och vi hoppas även kunna engagera fler utanför styrelsen. Det hoppas vi ska leda till att vi kan bli effektivare. Dessutom kommer vi att arbeta med att

förbättra föreningens ekonomi, och då inte i första hand genom sänkta kostnader."

Det innebär också att styrelsen hoppas kunna arbeta mer förebyggande med att påverka utvecklingen så att den inte leder till större försämringar. Ett led i detta är att föreningen nu har en representant i Svenskt sigills standardråd.

VÄRNA PRODUCENTEN

"Det viktigaste just nu är att vi slutar att springa klimatrörelsens ärenden, eftersom de har som mål att minska eller helt lägga ner svensk djurproduktion. Det innebär att oavsett vilka åtgärder vi tar till så kommer det ändå inte att räcka. Istället får det till följd att produktionen blir så besvärlig att man som mjölkproducent inte vill fortsätta."

"För oss gäller det att värna den enskilda mjölkbonden. Det

"Vi kommer att fortsätta hävda lika konkurrensvillkor och jobba mot de ökande kraven från mejerierna", säger Claes Jonsson, ny ordförande för Sveriges Mjölkbönder.

handlar om att avvärja hotet från djurrättsaktivister, rättsosäkerhet i tillsynsärenden och inte minst våra egna föreningar som har kontroller som ibland går snett och där leverantörer kan bli avstängda utan att det finns en rimlig grund", avslutar Claes.

Av Lennart Wikström

5,64
Produktionskostnad per
kg ECM utan krav på
ersättning för arbets-
ledning eller
vinst.

Brant utför för mjölken i vår

• Arlas à-contopris har fortsatt nedåt och ligger nu på 4,812 kr per kg ECM, en fortsatt sänkning sedan förra månaden och med 129,9 öre sedan januari. Kalkylen fortsätter att försämrats rejält jämfört med i januari med cirka 6 503 kr per ko och år. Foderkostnaderna har stigit med 487 kr trots sjunkande kostnader för växtnäring och energi, framförallt på grund av ökade mark- och arbetskostnader, som räknats upp med 4,1 procent från och med april i år.

De korta räntorna ligger kvar sedan förra månaden men förväntas stiga när Riksbanken kommer med sitt besked i slutet av april. De långa krediterna börjar slå igenom i kalkylen, inte minst i form av höjda markkostnader och höjd kalkylränta med en procentenhet.

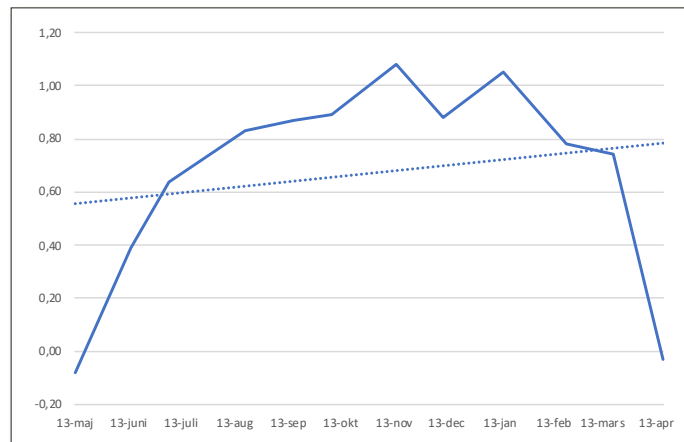
Sammanlagda kostnader före arbetsledning, ränta på eget kapital och vinst har stigit med 1 794 kr. Detta tillsammans med det sänkta mjölkpriset gör att nettot före eget arbete, ränta på eget kapital och vinst hamnar på

minus 83 öre, medan nettot efter alla kostnader i den modifierade kalkyl som vi började med i oktober nu hamnar på -123 öre efter kostnader för arbetsledning och vinst, en försämring med 71 öre per kg mjölk sedan förra månaden.

Lantbrukets Affärsers mjölk-kalkyl utgår från genomsnittlig avkastning per mjölkko baserat på invägd mjölk och medelantalet kor det senaste året. Mjölkpriset är Arlas aktuella à-contopris. I foderkalkylen ingår kostnaderna inklusive markränta för grovfoder och fodersäd köps in till aktuellt avräkningspris plus 25 öre.

Ränta på rörelsekapital och djurkapital är beräknat på aktuella låneräntor, medan räntan på byggnad och inventarier baseras på aktuell ränta upp till 60 procent av kostnaden och kalkylränta på fem procent på förväntad egeninsats på 40 procent. Arbetsledning tas upp till 10 procent av tid i produktionen till en kostnad av 500 kr/h. Vinst är satt till tre procent på produktions- och arbetsledningskostnad.

Lönsamhetsutvecklingen i mjölkproduktionen de senaste 12 månaderna.

Lantbrukets Affärsers mjölkalkyl vecka 16 jämfört med föregående månad

				Förändringar kronor
Intäkt	9 048 kg ECM	4,812 kr per kg	43 536,69 kr	
Kostnader		Per kg mjölk, kronor	Per koplats, kronor	±kr
Foder		2,36	21 619	+487
Övriga omkostnader		0,59	5 375	+42
Övriga fasta kostnader		0,25	2 290	±0
Arbete		1,14	10 324	+407
Ränta och avskrivningar		1,26	11 410	+858
Summa kostnader		5,64	49 702	+1794
Resultat		-0,12	-1 033	-3 237
Inklusive arbetsledning och vinst		-0,52	-4 622	-3 223

Ett lagförslag på tvärs mot djurskyddslagen

När Läkemedelsverkets förslag till nya föreskrifter om distanshandel via apotek kom i början på 2023 möttes det av massiv kritik. Ingen hänsyn hade tagits till de speciella förhållanden som gäller inom produktionsjordbruket.

AV AGNETA LILLIEHÖÖK & ULF C NILSSON

Många lantbruksföretag med djurproduktion skulle drabbas hårt om förslaget skulle bli verklighet. Ute på landsbygden är det ofta långt till närmaste apotek och många djurägare är beroende av leveranser ut till gårdarna.

”Lantbruket kommer att drabbas hårt och i förlängningen djurvälståndet. Förslaget går på tvärs mot djurskyddslagen”, konstaterar Christina Molin, vd för familjeföretaget Djurfarmacia i Trollhättan, en snabbväxande aktör när det gäller vaccin och andra läkemedel till lantbrukets djur.

Det handlar om tillgänglighet och Christina befarar att det nya lagförslaget kommer att vålla mycket besvär i framtiden. Av vad som går att utläsa av förarbetet vill de lösa problemet med att det skett en del felleveranser av humanläkemedel. Om det är någon som fått grannens medicin eller om det helt enkelt varit fel medicin i försändelsen framgår inte. Men oavsett vilket lär förslaget inte göra någon skillnad alls i den senare delen av hanteringen, själva leveransen.

BÄDDAR FÖR PROBLEM

Christina Molin blev först väldigt förvånad över att ett så långtgående lagförslag bara skyndats på utan någon egentlig remissomgång – de stora veterinäraktörerna fanns inte med på sändlistan. Inte heller apoteken som berörs. Vad hon vänder sig emot är det nya kravet på att konsumenten ska få information om leveransen innan ett avtal ingås och då ta ställning till leveranstid och leveranssätt utifrån behovet av de läkemedel som ska beställas. I förslaget finns också med krav på att mottagarens identitet ska kontrolleras vid överlämnandet.

”Om det inte går så får inget överlämnande ske, utan försändelsen ska returneras till ombudet”, berättar Christina. ”Det här kommer att ställa till det, för det innebär exempelvis att de allt för få veterinärer som finns på landsbygden måste ställa in gårdsbesök och hålla sig hemma på veterinärstationen den dagen leverans ska ske. Samma sak blir det för läkemedel på recept som ska till lantbruksföretagen.”

”Det var enormt många reaktioner på de nya föreskrifterna och det är positivt att Läkemedelsverket har lyssnat på kritiken”

RISK FÖR SMITSPRIDNING

Det kan vara svårt att få tag på någon på djurgården – de är ju normalt ute i verksamheten på arbetstid. Därtill kommer att ombudet som kör in på gården och kanske också går in i stallarna för att leta upp beställaren, om denne ens finns där, riskerar att föra med sig smitta eller ta med smitta till nästa ställe.

En hel del av läkemedlen, till exempel vacciner, måste ha en obruten kylkedja. Fatmir Brajshori packar i Djurfarmacias speciella frigolitboxar. På fredagar skickas inga kylvaror, då det kan dröja över helgen innan de når sin destination.

» En annan aspekt som gör att lagförslaget haltar är att djurskyddslagen föreskriver att djur måste behandlas för att undvika lidande och förebygga sjukdom. Om ett utbrott inte behandlas tidigt kan det spridas till hela besättningen.

”Därför måste dröjsmål minimeras, eftersom djurhälsan påverkas”, fortsätter Christina. ”Inom djurhållning är direktadresserade recept vanliga, där djurägaren redan tagit ställning till vilket apotek som ska leverera. Men i lagförslaget nämns direktadresserade recept överhuvudtaget inte.”

KÄNSLIGA KYLVAROR

När det gäller vaccin handlar det dessutom ofta om kylvaror. Det är få ombud på landsbygden som kan erbjuda erforderlig kylförvaring i väntan på att paketet ska hämtas ut. Tappas kylan förstörs innehållet och måste returneras och destrueras. Och så får man göra ett nytt försök. Vem ska stå för kostnaden av de förstörda läkemedlen?

”Det finns många fler invändningar mot förslaget, det kommer både att öka kostnaderna, öka behovet av antibiotika på grund av försenade behandlingar och ge alla berörda mycket extrajobb”, fortsätter Christina.

ORIMLIGA TIDER

Nu har det visat sig att kritiken från Christina och andra apotek och aktörer på djursidan, till exempel Växa och Gård & Djurhälsan, har fått effekt. Läkemedelsverket lyssnade och bjöd in till ett möte, det visade sig att de helt hade missat animalieproduktionen. Ett nytt förslag är på gång, likaså en ny remissrunda.

”Jag är väldigt nöjd med detta”, säger Christina när vi ringer henne i mitten på april. ”Det var enormt många reaktioner på de nya föreskrifterna och det är positivt att Läkemedelsverket har lyssnat på kritiken och tagit hänsyn till veterinärsidan. Nu återstår att se hur det nya förslaget ser ut.” ●

”Äntligen fick vi nya lokaler, skräddarsydda för vår verksamhet. Jämfört med tidigare är dessa lokaler dubbelt så stora”, berättar vd Christina Molin på Djurfarmacia.

Rätt medicin på snabbast möjliga sätt

Precis som för djuruppfödarna i Sverige är det oerhört viktigt för företaget Djurfarmacia att reglerna för leveranser av veterinärläkemedel är realistiska och går helt i linje med kraven på ett gott djurskydd. Det är även en ekonomisk fråga för alla parter.

AV AGNETA LILLIEHÖÖK & ULF C NILSSON

Det handlar både om tid och kvalitet. Sjuka djur ska av djurskyddsskäl behandlas snabbt och risk för smitta minimeras. När det gäller läkemedel som måste hållas i kyla krävs det en obruten kylkedja hela vägen från apotekets kyl-lager fram till användaren.

”Tid är pengar för lantbrukaren och därför har vi stort fokus på snabba leveranser direkt ut till gården”, säger

Christina Molin. ”För vår del är vi trygga i vad vi håller på med. Vi levererar snabbt och har koll hela vägen ända fram till gården, över hela landet.”

LÅNG ERFARENHET

Djurfarmacia grundades 2010 av Christinas mamma, farmaceuten Birgitta. Tidigare jobbade hon inom Apoteket AB, men sade upp sig och startade eget då det blev klart att apoteksverksamheten

Partihandel är en stor del av verksamheten och här har flera tillverkare sina Sverige-lager. Cecilia Berg ser till att landets cirka 1 400 apotek får det de behöver.

Annika Persson gör en farmaceutisk kontroll och ser till att allt blir rätt. När det är klart kommer varorna till "station 2" där allting kollas en gång till innan leverans.

i Sverige skulle reformeras. Djurfarmacia var det första privata apoteket i landet utanför kedjorna som fick apotekstillstånd.

"Jag började här 2012 och tre år senare tog jag över som vd, berättar Christina Molin. "Idag omsätter vi 360 miljoner om året och växer med mellan 10 och 15 procent per år – allt utan upphandlingar eller avtalskunder. Vår marknadsandel är på svinsidan är cirka 90 procent, på nötkirka 70 procent och den ökar hela tiden inom fjäderfä. Att vi är huvudlager i landet för flera läkemedelsbolag och därmed kan hålla bra priser bidrar. Men främst handlar tillströmningen av kunder om vår höga kundservice. Personalen här är fantastisk!"

ETT STORT FLÖDE AV LÄKEMEDEL

Idag finns Djurfarmacia Sverige AB samlat på Kungsgatan i centrala Trollhättan i 1 500 kvm stora lokaler som är specialanpassade för verksamheten, bland annat ingår ett 200 kvm stort kyllager.

"Alla våra 45 anställda var involverade i planeringen och bidrog med synpunkter och idéer för att få ett optimalt flöde. Det behövs, för vi omsätter ju mellan en och två miljoner kronor om dagen – fördelat på mellan 250 och 500 leveranser. Allt måste bli rätt", poängterar Christina.

Därför dubbelkollas varje leverans och lagren hålls konstant välfyllda. Bland annat ingår partihandel i verksamheten, det vill säga grossistverksamhet av läke-

"Kunderna får de mediciner som behövs så snabbt det bara är möjligt"

medel åt flera läkemedelsföretag. De har Sverigelagret för ett hundratal produkter och ser till att serva landets cirka 1 400 apotek med dessa.

STÄNDIG FORTBILDNING

En gång i veckan samlas alla till vidareutbildning och föreläsningar i en stor konferenssal som finns i de egna lokalerna.

"Alla ska involveras och vara medvetna om hur viktiga vars och ens insatser är för helheten. Genom att vi finns på ett ställe allihop, blir det en fin sammanhållning. Är alla glada, märks det även i telefon när kunder ringer."

Att det är ett samspelt team bevisades inte minst under flytten till de nya lokalerna förra året. Hela flytten gick på 24 timmar utan att de behövde stänga. Det var ett lager värt cirka 40 miljoner kronor, fördelat på pillerburkar och vaccinflaskor, som packades ner, flyttades och packades upp till sin nya rätta plats på kort tid.

HELA LANDETS BEHOV

För kunder som kommer in i butiken upplevs det nog som ett vanligt apotek, även om djurtemat väger tungt. Men i lokalerna bakom finns hela landets behov av flera djurmediciner på lager, plus alla specialmediciner.

"Där är det en ganska jobbig hantering" konstaterar Christina. "Men kunskapen finns där produkterna finns och det faktum att vi har landets största utbud av djurläkemedel, gör att kunderna får de mediciner som behövs så snabbt det bara är möjligt."

Skulle det vara så att det läkemedel som djuret behöver är slut i Sverige så har Djurfarmacia två anställda som är specialiserade på att hitta utländska läkemedelsalternativ och söka licens för dessa. För trollhätteborna är det förstås extra bekvämt att ha denna resurs så nära, speciellt som det dessutom finns en veterinärmottagning i själva apoteket. Det är full service på alla plan. ●

Allt större danska besättningar

• Det genomsnittliga antalet mjölkkor på danska mjölkföretag med fler än tio kor är nu uppe i 250 djur. Det kan jämföras med det svenska genomsnittet på 110 kor i slutet av 2022. En fjärdedel av företagen har upp till 120 mjölkkor medan den övre fjärdelen har från 310 djur och uppåt. Endast en procent av företagen har fler än 1 200 mjölkkor.

Samtidigt ökar antalet kor i Danmark som producerar mer än 100 ton mjölk under sin livstid snabbt och uppgick under 2022 till närmare 1 000 djur. Sedan 2018 har antalet ökat med i genomsnitt 215 djur per år.

Bättre brittiskt djurskydd

• I Storbritannien har regeringen introducerat en översyn av djurhälsa och djuromsorg, som kommer att underlätta för lantbrukare att bekosta förbättringar i omsorgen om mjölkkor. Det innebär att mjölkproducenterna kan få ersättning för att få årliga hälsoundersökningar på gården. I kontrollen ingår diagnostiska tester, översyn av biosäkerhet och smittskydd och användning av medicin. De kommer också att få hjälp med råd kring djurens hälsa och välfärd.

Programmet The Animal Health and Welfare Pathway kommer också att innefatta sanering av sjukdomar och ett stöd till lantbrukarna för att förebygga och minska endemiska sjukdomar. Det inkluderar också rådgivning, vaccinationsprogram och direkta förbättringar i djurhållningen på gårdarna.

Irländsk ostrockad

• Det irländska mejeriföretaget Glanbia har skrivit en avsiktsförklaring med det amerikanska livsmedelsföretaget Leprino Foods om att överlåta sin andel i den gemensamägda ostverksamhet i EU och Storbritannien till Leprino Foods. Ett samarbete som ursprungligen inleddes år 2000.

Glanbia förväntas få en ersättning för sin andel på över 160 miljoner euro eller 1,8 miljarder kr, inkluderande Glabias andel av gjorda ägartillskott. Beroende på hur väl affärerna går under de kommande tre åren kan Glanbia få ytterligare 25 miljoner euro eller drygt 280 miljoner kr.

Glanbia Cheese har idag tre produktionsanläggningar, en i Portlaoise i

Irland, där också huvudkontoret för det EU-baserade dotterbolaget ligger, en i Nordirland och en i Wales. Dessutom har företaget ett kontor i Northwich i Storbritannien. Företaget exporterar ost till över 30 länder och har cirka 500 anställda.

Leprino Foods har över 5 000 anställda, säljer sina produkter i över 55 länder och är världens största producent av mozzarellaost.

Söker statens stöd

• Arlas brittiska verksamhet, Arla UK, som också är Storbritanniens största mejerikooperativ, uppmanar landets regering att samarbeta med landets livsmedelsindustri för att stödja företagens hållbarhetsarbete. Enligt Arla behöver de brittiska mjölkproducenterna och industrin stöd och samarbete både med regeringen och övrig industri för att öka takten i arbetet och leverera hållbara livsmedel för framtiden.

De efterlyser en konsekvent politik från regeringen, mer stöd för att kunna bli fossilfria och en satsning på att trygga försörjningen med arbetskraft genom att

göra livsmedelsföretagen mer attraktiva som yrkesval för kommande generationer.

”Kan vi agera gemensamt nu kommer de brittiska lantbrukarna att kunna blomstra genom att leverera kvalitetslivsmedel till brittiska konsumenter även i framtiden”, menar Arla.

Tufft klimat-åtagande

• Det irländska naturvårdsverket och Atlantic Technological University har visat att för att uppnå netto noll-utsläpp år 2050 måste antalet idisslare minska med 30 procent, 875 000 hektar planteras med skog och 90 procent av landets dränerade våtmarker återvätas.

Ekologiskt ur balans

• I Frankrike ökade produktionen av ekologisk mjölk med 2,6 procent under 2022. Detta trots att landets mejerier har ett överskott av ekologisk mjölk på 530 miljoner kg och konsumtionen minskade med 18 procent under året och 90 procent av landets dränerade våtmarker återvätas.

Vikande vegotrend

• De brittiska konsumenterna har trots landets åtagande att delta i det globala initiativet Veganuary inte fått någon ökad aptit för växtbaserade alternativ. Istället sjönk försäljningen i dagligvaruhandeln av både kött- och mjölkfria alternativ. En analys visar att över en miljon färre hushåll köpte köttfria produkter i år jämfört med förra året och 280 000 färre hushåll valde mjölkfritt.

De minskade inköpen ledde till att försäljningen under de första tre veckorna i januari jämfört med januari 2022 minskade med 12,9 procent för köttfritt och 2,6 procent för mjölkfritt.

I början av månaden uppgav sju procent av tillfrågade konsumenter att de skulle delta i initiativet, uppmuntrade av kraftfulla satsningar på marknadsföring i butik och ett brett exponerat utbud av erbjudanden i kategorierna. Redan i mitten av månaden uppgav 70 procent av samma konsumenter att de gått tillbaka till sina ursprungliga val och 40 procent angav som förklaring att produkterna var för dyra.

Denna minskade efterfrågan är inte någon unik företeelse för i år, utan nedgången för både mjölk- och köttalternativen har kunnat ses under hela det föregående året.

Lactalis slutar med GMO-fritt

• I Nederländerna slutar det franska mejeriföretaget Lactalis att producera ost under den så kallade VLOG-certifieringen. Ett av grundvillkoren för att kunna certifiera enligt standarden är att mjölken produceras utan foderråvaror som tagits fram med hjälp av modern genteknologi och att den hålls separat från övrig mjölk på mejeriet. I gengäld får producenterna en premie på en eurocent per kg för kor som inte går på bete, och 1,25 eurocent för djur som kommer ut på bete under minst 120 dagar på ett år.

Lactalis kommer att upphöra med merbetalningen från och med september i år. Förändringen motiveras med att konsumenterna inte längre ser GMO-fritt som ett mervärde och istället ser mer till djurväl-färd. Dessutom är kostnaden för att ta fram produkter som klarar certifiering för hög i förhållande till vad konsumenterna är beredda att betala.

VLOG är en tysk standard och förkortningen står för Verband Lebensmittel Ohne Gentechnik.

Galna kosjukan är inte över

• I Spanien visade det sig efter slakt att en 22-årig mjölkko som behövde nöd-slaktas var infekterad med spontan atypisk BSE. I Schweiz har en 13-årig mjölkko blivit diagnosticerad med BSE, även här efter nödslakt. Diagnosen var densamma som i fallet med den spanska kon.

Kopodden - fokus på avel

I nya avsnitt får du hänga med till bland annat Lövåsa Gård som satsat på kött och x-vik i sin mjölkbesättning, och avelsgården Vita Fall med både simmental och charolais.

Kopodden finns där poddar finns.
www.vx.se/kopodden

Kopodden

med
Sara
Lindroos

Lövåsa

Vita Fall

Kort och lång ärm samtidigt

- The Fed är namnet på ett nytt plagg från Swazi. Det finns i de fyra färgerna Tussock, Black, Camo and Hi-Vis Orange. Plagget har förstärkt axel och rygg och är utrustat med känguruficka. Ärmarna har tre fjärdedels längd för den som inte vill ha kortärmad men inte vill kavla upp långärmat när jobbska göras. Plagget har huva och dragkedja och kostar från cirka 1150 kronor. Mer information hittar du på www.swazi.co.nz

Charkbibeln

- I boken Charkbibeln som ges ut av förlaget Natur och Kultur beskriver författaren Jon Randow hur du kan göra hantverksmässiga charkuterier, allt från färskorvar och smörgåsmat till hela lufttorkade skinkor. Lär dig hur du väljer rätt kött och sedan smaksätter och förädlar råvaran genom traditionella tekniker som insaltning, mjölkssyrning, konservering, kall- och varmrökning och lufttorkning. Bland bokens cirka 130 recept finns charkklassiker från framförallt de svenska och europeiska charktraditionerna och mängder av ikoniska tyska, italienska och spanska korvar. Mer information hittar du på www.nok.se

Volframkniv

- Fällknivens storsäljare F1 följs upp med ett blad i det nya specialstålet Lam VGWOLF. Stålet har extra hög halt av volfram som gör att kniven håller skärpan längre och blir lite starkare. De första 1 000 exemplaren märks "Test series". Till den nya knivmodellen följer den nyutvecklade X-slidan som har en dubbel låsning av kniven men utan knäppe runt skaftet. Kniven kostar mellan 2 012 och 2 275 kronor beroende på utförande. Mer information hittar du på www.fallkniven.se

Längre batteritid

- Garmin har förbättrat sitt hundhalsband så att batteritiden nu är 60 timmar. Fungerar ihop med handenheter Alpha 10, Alpha 100, Alpha 200i och Alpha 200. Halsbandet har finessen LED-lampa som tänds från handheten, vilken gör det lättare att hitta hunden i mörker. Priset är 3 799 kronor. Mer information hittar du på www.garmin.se

Sköt din kniv

- Den som verkligen vill behålla sin jaktkniv livet ut kan behöva denna typ av produkt. Rengör och smörj in kniven med Marine Tuf Glide efter jaktdagen. Vätskan skyddar mot rost och stöter bort smuts och damm. Den blir inte tunn när det är varmt eller tjocknar i kyla. Flaskan rymmer 14 ml och kostar 195 kronor. Mer information hittar du på www.fallkniven.se

Lätt damjacka

- Pinewood Furudal Tracking är en lättare damsydd jaktjacka som passar när det är lite mildare ute. Det är en lättviktsjacka i tyst stretchmaterial med ett meshfoder. Ärmarna är förstärkta med membran från armbågarna och ned. Jackan är vindtät, vaxad och vattenavvisande, har avtagbar luva och är justerbar nedtill. Den kostar 1 799 kronor. Mer information hittar du på www.pinewood.eu

Två sidor av allt

Jag är nog inte ensam om att känna mig ambivalent. Samtidigt som det finns så mycket positivt att glädjas åt, sköljer de negativa nyheterna över oss. Jag pendlar mellan en känsla av glädje för allt bra som händer och det dåliga som gör mig ledsen och skapar upprördhet.

I grund och botten är jag en ganska positiv person, jag ser möjligheter överallt. Mitt positiva jag hittar lösningar och tycker att mycket är roligt, framför allt när jag träffar andra människor som delar med sig av både erfarenheter och engagemang. Mitt negativa jag känner uppgivenhet för allt dåligt eller det som inte sker. Hur kan det komma sig att vi som lever i ett av de mest utvecklade länderna i världen, inte kan förändra sjukvården så att den fungerar för patienterna? Vad händer i skolan, hur utbildar vi våra barn? Tar vi hand om våra äldre på ett värdigt sätt?

Det gör mig glad när jag ser hur människor från andra länder lär sig svenska, startar företag eller tar de jobb som svenskarna inte vill ha. De är en resurs i lantbruket, trädgårdsproduktionen och skogen. Men det gör mig ledsen att se den kriminalitet och det våld som media rapporterar om, där förövarna ofta är födda utomlands och där kunskap har prioriterats bort.

Mitt positiva jag ser en livsmedelsproduktion i Sverige av högsta klass, våra lantbruksföretagare gör ett fantastiskt jobb. Vi använder minst antibiotika till våra djur i hela EU, vi använder mindre växtskydd än vad de gör i andra länder och vi sköter våra jordar och djur på ett bra sätt. Mitt negativa

jag blir upprörd för att konsumenterna gnäller över dyr mat och köper importerat. Jag blir bedrövad när jag hör om djurrättsaktivister, naturskyddsmänniskor och myndighetspersoner som gör tillvaron otrygg för de som ser till att det finns mat på våra bord.

I möten med studenter känner jag mig tacksam och lycklig. Det finns så mycket kraft och entusiasm i deras framtidsplaner. De har valt att satsa på kunskap för att de tror på de möjligheter som utbildning ger. Men jag blir ledsen av att se hur få som väljer att utbilda sig inom de gröna näringarna. Hur kan SLU misslyckas med att skapa intresse för det som är viktigast av allt, livsmedelsproduktionen, skötseln av naturen, djuren och miljön?

Det finns inget som är så negativt som krig och det elände som följer i dess spår, förstörelse, brott mot mänskliga rättigheter, tortyr och mord. Det som pågår i Ukraina just nu berör oss alla, de slåss inte bara för sitt land och sin överlevnad, de slåss för demokratin. Mitt positiva jag finner tröst i att det finns godhet och människor som aldrig ger upp. Därför vill jag rekommendera en stunds läsning, välj då "Ett budskap från Ukraina" skriven av Volodymyr Zelenskyj, utgiven i år av förlaget Fri Tanke.

AGNETA LILLIEHÖÖK

LANTMÄSTARE OCH TIDNINGSPRODUCENT

97 procent av våra läsare tycker att Lantbrukets Affärer är en bra tidning!

Prova på-erbjudande!

– gäller endast förtagångsprenumeranter

Helår, tolv utgåvor för endast 740 kr

Ordinarie pris är 925 kr. Moms 6 % tillkommer.

Du kan även beställa din prenumeration på prenumeration@lime.nu, via vår hemsida (scanna in denna QR-kod) eller via telefon 040-40 86 80

Namn:

Adress:

Postnr:

Ort:

Telefon:

E-post:

Skicka inga pengar nu – inbetalningskort kommer.

Lantbrukets Affärer ges ut av Tejarps Förlag, ett fritt och oberoende förlag med rötterna i lantbruksbranschen.

Frankeras ej

Mottagaren
betalar portot

Tejarps Förlag
c/o LIME AB

SVARSPOST
20292159
233 20 Svedala

Svarskupong

Klyftor och kalla kor

Måns ser inte på tv men kan ändå inte låta bli att citera Sally, som konstaterade att det inte går att bromsa sig ur en uppförsläcka. Men från spiselkransen där en lätt utmattad katt vilar ut efter mars, ser det ut som det är precis det som håller på att hända. Husses fosterland tvärnitar rakt in i en lågkonjunktur. Det vinner ingen på, utom möjligen Måns förvildade kusiner, som får slicka upp blodet från olycksplatsen.

Samtidigt slickar Noshit Dadgostar och hennes populistiska vänner i den rödgröna hörnan sig om nosen. De stigande räntorna i kombination med riktade stöd leder till minskande klyftor i samhället. Det är precis som en S-märkt finansminister konstaterade: Fattigdomen fördras lättast om den delas lika av alla. Med det sagt så kan Måns bara säga: Jag gillar klyftor.

Några som inte gillar klyftor och kanske inte klyftighet heller är spinndoktorerna på LRF. De har med Pallemasken på lyckats trampa snett både en och två gånger. Först skulle vi tacka Sveriges lantbrukare för att de kylt ner klimatet och sedan

eldade man upp en halmdocka som det stod Nordiska näringsrekommendationer på.

Måns tycker självklart att den bästa formen av näring är den som är lättsmält och så lik Måns egna muskler som möjligt. Men näringsrekommendationer handlar inte om vad vi ska äta, det sköter kostråden om. Vilka Måns högaktningsfullt struntar i.

När det gäller klimatet har Måns den sena våren till trots inte märkt av så mycket kyla. Tvärtom är debatten hetare än någonsin och alla vill ha tillbaka elbilsstöd och dyrare diesel. Det som bara elbilstillverkarna och oljebolagen tjänar på. "Tänkte inte på det", sade klimatpolitiska villrådet. Men det gjorde Måns.

Svensk mikronäring

– från Piteå till Adelaide

Följ oss

Nya produkter!

NoroTec Foliar Smart

• Fokus på mangan och fosfor men även B, Cu, Fe, K, Mg, Mo, N, S och Zn

NoroTec Majs • B, K, Mg, Mo, N och Zn

- NoroTec Mangan
- NoroTec Universal
- Flytande Bor 150
- NoroTec Raps

NoroTec™ mikronäringsprodukter

- Bästa behandlingseffekt och odlingsekonomi.
- Överlägsen upptagning i växten.
- Enkel användning och lagring.
- Mycket goda blandningsegenskaper.

Beställ produkterna av din växtskyddsleverantör.

För mer info besök www.norotec.se eller ring 0411-406 60.

LMI
JORDNÄRA EXPERTER

Tillverkar NoroTec-produkterna.
Gör dessutom växtanalyser, jordanalyser och markkartering.

NoroTec™

MORE POWER *To You*

EkotuningCom

THE USEFUL POWER EXPERTS

Vad är den bästa optimeringen för din maskin?

Vi har lösningen!

Ekotuning är marknadsledande på optimering av traktorer, industriella maskiner, lantbruks- och entreprenadmaskiner.

Märke och modell	Original effekt	Ekotuned
John Deere 6110R	121 hk / 515 Nm	140 hk / 515 Nm
John Deere 6155R	171 hk / 724 Nm	250 hk / 970 Nm
John Deere 6R 130R	160 hk / 656 Nm	195 hk / 750 Nm
John Deere 6R 215	237 hk / 1007 Nm	301 hk / 1215 Nm
John Deere 7R 290	319 hk / 1358 Nm	390 hk / 1580 Nm
Fendt 720 S4	209 hk / 911 Nm	265 hk / 1150 Nm
Fendt 724 S4	246 hk / 1072 Nm	285 hk / 1180 Nm
Fendt 936 STG5 MAN	354 hk / 1750 Nm	420 hk / 2100 Nm
Massey Ferguson 5712S	120 hk / 502 Nm	158 hk / 680 Nm
Massey Ferguson 7722 Dyna VT	240 hk / 974 Nm	320 hk / 1200 Nm
Massey Ferguson 75 155 STG5	155 hk / 750 Nm	220 hk / 925 Nm
New Holland T6-180	175 hk / 740 Nm	230 hk / 950 Nm
New Holland T7-210	210 hk / 875 Nm	280 hk / 1100 Nm
New Holland T7-315	313 hk / 1282 Nm	364 hk / 1400 Nm
Case Puma 185	200 hk / 930 Nm	260 hk / 1100 Nm
Case Puma 140	157 hk / 728 Nm	214 hk / 1008 Nm
JCB4220	220 hk / 950 Nm	275 hk / 1100 Nm
JCB8330	348 hk / 1440 Nm	410 hk / 1680 Nm
Valtra T1175e	175 hk / 850 Nm	250 hk / 1000 Nm
Valtra T235	235 hk / 900 Nm	280 hk / 1125 Nm
Valtra T193	190 hk / 680 Nm	250 hk / 1000 Nm
Valtra T213	211 hk / 900 Nm	255 hk / 1100 Nm
Claas Arion 660	185 hk / 840 Nm	220 hk / 970 Nm
Deutz-Fahr Agrottron 6120	120 hk / 500 Nm	150 hk / 565 Nm
Deutz-Fahr Agrottron 7250	246 hk / 1009 Nm	288 hk / 1180 Nm
Claas Lexion 650	320hk	400hk
Claas Lexion 750	430hk	505hk
Case IH 8230 AxialFlow	510hk	585hk
John Deere T560	340hk	400hk
New Holland CX 8.70	325hk	395hk

Exempel på traktorer vi har optimerat

Ekotuning gör mätning med bromsbänk som kopplas till PTO, före och efter optimering av traktor, detta för att garantera den extra effekt du önskar.

Kontakta oss för ett besök hemma på din gård.

EkotuningCom AB, www.ekotuning.com
070-911 80 78, info-sverige@ekotuning.com

The #DEKALBdifference

STORT VÄRDE I ATT **VÄLJA RÄTT** RAPSSORT

VÄLJ RÄTT SORT TILL DITT FÄLT

DEKALB har ett brett utbud av olika höstrapssorter som lämpar sig väl för svenska förhållanden. De *kompakta* sorterna har en lugn tillväxt på hösten. Sorterna bil-

dar en flat bladrosett och håller naturligt tillväxtpunkten tätt mot marken, vilket säkrar en riktigt god övervintring. De *snabbväxande* sorterna kommer snabbt igång efter sådd och har kraftig tillväxt på hösten.

DEKALB har även ett brett utbud av

rapssorter med speciella fördelar som HOLL, dvärghybrider och sorter med klumprotsresistens.

Information om både våra välkända och nya sorter hittar du på Bayers hemsida: www.cropscience.bayer.se

DEKALB 60°N

Hösten 2022 inledde Bayer ett projekt som kallas DEKALB 60°N; storskaliga sortförsök som sträcker sig längs med 60:e breddgraden från Norge i väster, genom Mälardalen och vidare till de södra delarna av Finland i öster. I projektet följs flera utvalda storparcellförsök för att få svar på hur utvalda DEKALB sorter klarar sig under tuffare och mer varierande förhållanden.

Följ gärna resan på Bayer Crop Science Facebook-sida.

